

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ

Secunda pars Practica, quæ medicamentis medetur.

De medicamentorum simplicium compositorumque differentiis, facultatibus, & ponderibus, & compositionibus, ex Gal. de Simp. med. fac. de Compos. med. & alijs.

Medicamentum est
omne id, quod naturam
nostram alterare ac mu-
tare potest, & nutri-
mento planè contra-
rium: & est vel

Simplex, quod secun-
dum naturam suam syn-
cerum est, nec quicquid
ex nostra industria ad-
sumpsit. Horum diffe-
rentiæ sumuntur à

Materia proxima: quæ
hinc sumuntur diffe-
rentiæ, tales sere sunt,
quod vel

ut habitus quidam sunt
actu existentes: sumun-
tur hi penes varios mo-
dos subiecti,

Raritas.
Densitas.
Gravitas.
Leuitas.
Mollities.
Durities.
Tenuitas.
Crassities.
Lenitas.
Asperitas.
Visciditas.
Friabilitas.
Plenitudo.
Vacuitas.

Mere potentie, ut

Neutrum,
dianutrum,
Madescentibile.
Non madescentibile.
Ruptile.
Non ruptile.
Frangibile.
Non frangibile.
Flexile.
Inflexile.
Tactui cedens.
Tactui non cedens.
Compressibile.
Non compressibile.
Scissibile.
Non scissibile.
Formabile.
Non formabile.
Dilatabile.
Non dilatabile.
Friabile.
Non friabile.
Elixabile.
Non elixabile.
Cremabile.
Non cremabile.
Vaporabile.
Non vaporabile.
Inflammabile.
Non inflammabile.
Suffibile.
Non suffibile, &c.

Forma (hæc est temperatura, apud medicos, quatuor qualitatibus.) Vi-
de in sequent. signum ☉

Compositum. Vide in seq. signum ⊕

Temperata: quæ talia sunt medicamenta, neque calefaciunt, neque frige faciunt, neque humectant, neque exsiccant.

Abſynthium.
Althea.
Amygdala dul.
Aloe.
Agaricu.
Brasica.
Eugloſſum.
Chamemela.
Eupatorium.
Lini ſemen.
Ladanum, &c.

Primo. Hæc calorem innatum au-
gent, non igneum, ideo coctiones
& maturationes, & reliquas
actiones naturales: ut

Apium.
Anetum uiride.
Arthemifia.
Baſſamum.
Calamus odoratus.
Crocus.
Fœnum Græcum.
Maſtix.
Nux muſcata, &c.

Secundo. Rare faciunt, aperiunt
meatus & a te uant, igneum
calorem in. p. unt habere, ut

Calida, &
uel in gradu

Abrotonum.
Ammi.
Aſarum.
Aniſum.
Arum.
Cuminum.
Cinnamomum.
Galanga.
Nigella.
Organum.
Menta, &c.

Tertio. Exsiccant, ſiſim excitant,
incidunt, atrabunt, inflammant,
corpus tabefaciunt, & colliquant, ut

Allium.
Cepa.
Coſtus.
Euphorbium.
Lepidium.
Tubymalli.
Naſturtium.
Pyretum.
Porrum.
Sinapi.
Ruta ſylueſt.

Quarto. Veficas excitant, rubifi-
cant, comburunt, mortificant, ex-
tinguunt, ut

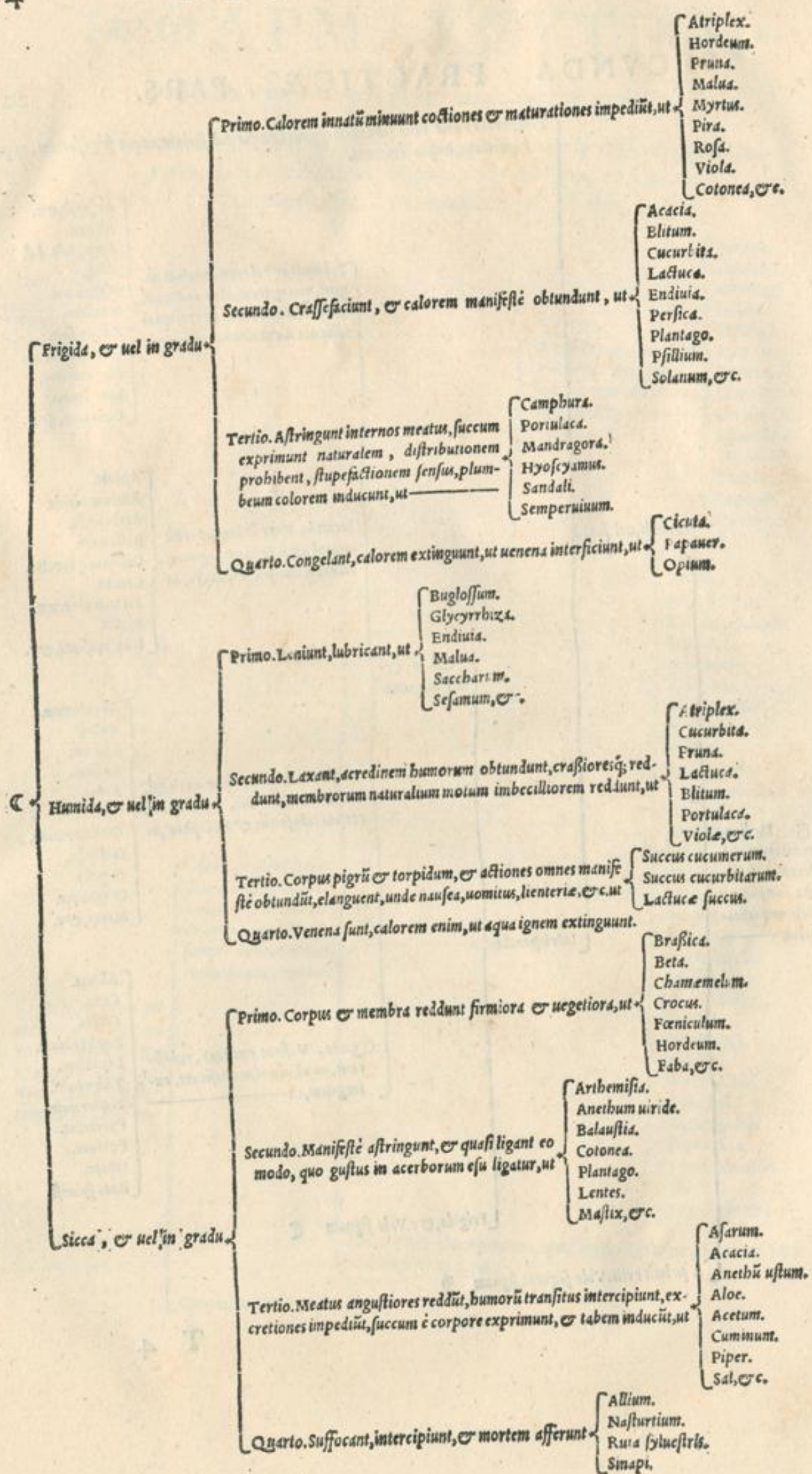
Frigida, &c. Vide ſignum

Primis, uel ſunt

Intemperata

Medica-
mentorum dif-
ferentia à for-
ma ſumpta, ut
delicti qualita-
tibus

A primis ortis. Vide ſequens ſignum

Emolendi, quæ facultas provenit ex calore & sic-
citate modica, uidelicet calore secundi gradus
& interdum tertij. Præterea & his illinendi uis
(emplasticam uocant) inesse oportet: ex quo-
rum numero sunt—

Caprinus.
Gallinarum.
Anserinus.
Hircinus.
Taurinus.
Adeps
Althea.
Ammoniacum.
Atriplex.
Bdellium Scythicum.
Cera.
Crocus.
Cupressus.
Foeniculum Græcum.
Galbanum.
Ladanum.
Linum.
Laurus.
Lilium.
Mastix.
Morus.
Medulla { Ceruina.
Vitulina.
Opoponax.
Oleum { Sycionium.
Susuum.
Radix cucum. agrestis.
P. x. arida.
Syrax, &c.

Indurandi, quæ constat ex frigore & humo-
re, uidelicet secundi uel tertij gradus, hu-
miditate uero primi, ut—

Semperuiuum.
Portulaca.
Psidium.
Lenticula palustris.
Solanum, &c.

Immediatè: uide-
licet secundis qua-
litatibus. Hinc ua-
rios sortiuntur ef-
fectus medicame-
ta. Nam alia eo-
rum habent fa-
cultatem—

Laxandi. Horum tot species sunt, quot tensionum. Nam
cum tensio fiat uel exiccatione, uel refrigeratione,
uel phlegmone, uel scirrho, quædam laxant uel—

Humectando.
Calefaciendo.
Emolliendo.
Purgando tumores.
Per coniugationem ho-
rum quampiam.

Extergendi: gignitur ex calore &
partium crassitudine. Huius ge-
neris sunt amara, & dulcia que-
dam, partium tenuium, ut—

Paba —
Hordeum —
Mel —
Eruum —
Lupini —
Iris —
Scilla —
Vrtica semen —
Tantum extergunt.
Extergunt, & meatus si-
mul expurgant.

Medicamento-
rum differentie sum-
ptæ à qualitatibus,
ortæ à primis—

Partia liberandi, uel po-
ros intrinsecus purgandi.
Huiusmodi sunt amara
& nitrosa omnia, siue
astringant siue non. Astring-
gentia enim sunt utilio-
ra. Quoniam partes quoque
corroborant, ut sunt—

Abfynthium—
Amygdalamaræ
Asarum
Abrotonum
Carpesium
Cubebe
Cort. capp.
Rad. tamar.
Scolopend.
Seriphon
Semen urticæ
Iris
Nitrum
Nitri spuma
Scilla
Hæc meatus pulmonis, iecoris,
lienis expurgant, iecoris qui-
dem per se, lienis addito aceto,
pulmonis mellificato uel dalcium
aliquo.
Hæc intus & extra purgant, incidunt
crassos & lentos humores.

Rarefaciendi, &c. Vide signum #

Mediatè. Vide signum □

Rarefaciendi, quæ ex calore & siccitate cum substantia tenui, oritur. Hæc cutis meatus referant, ut

Althea.
Anethum.
Adiantum.
Abrotonum.
Chamamelum.
Foeniculum græcum.
Farina { Hordei.
 { Erui.
 { Tritici.

Lini semen.
Mercurialis.
Melilotum.

Oleum { Chamomelinum.
 { Vetus.
 { Cicininum.
 { Raphaninum.
 { Ex agrest. cucum.
 { Ex althea, &c.

Condensandi, quæ ex frigore aqueo originem habet, ut

Lenticula palustris.
Psillium.
Portulaca.
Sempervivum.
Tribulus uiridis, &c.

Aperiendi, ora uasorum aperiunt, Anastomatica dicuntur. Oritur facultas hæc à calore & partium crassitie, cuiusmodi sunt acris & mordacia, ut

Allia.
Cepe.
Ciclamini.
Fel taurinum.
Oleum { Irinum.
 { Amaracinum.
Vnguentorum omnium subsidentie, &c.

¶ Claudendi seu obstruendi: gignitur ex sicca & cogente materia, & ferè omnia sunt frigida & partium crassiorum, ut

Acetum.
Alumen.
Aloe.
Arugo.
Absynthium.
Balauſtia.
Bolus Armenica.
Chalcantum.
Cadmia.
Corallium.
Hematites.
Myrrhus.
Oxalis.
Plantago.
Rose.
Sanguis draconis.
Terra Lemnia, &c.

Escharoticam, id est crustam indacendi: oritur ex calida & deurente materia.

Adurendi seu colliquandi, ex uehementi calore & crassitudine substantiæ gignitur. Horum alia uim habent

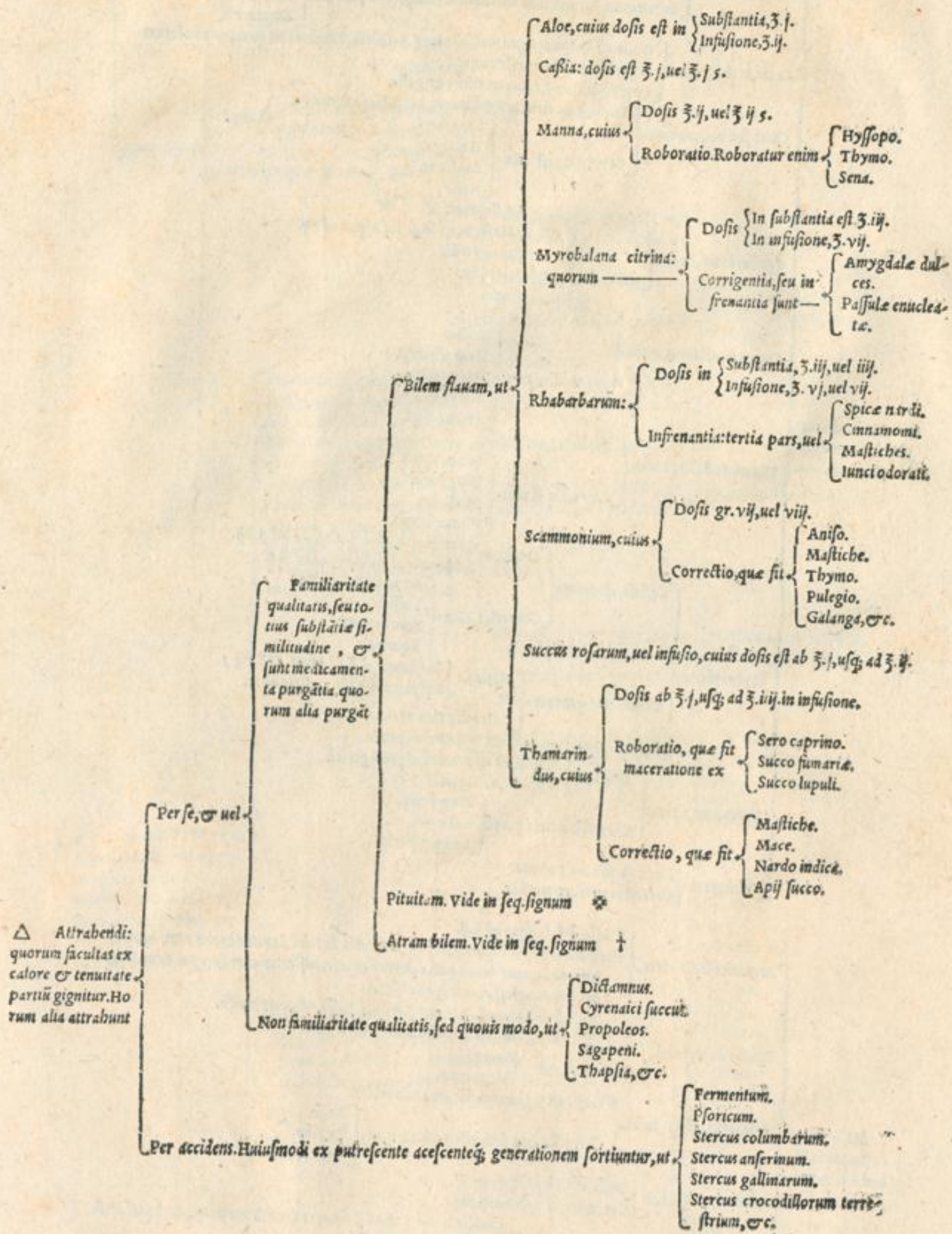
Septicam, id est putrefaciendi. Huiusmodi liquant, colliquant, potissimum carnem tenellam, idq; absque dolore, ut

Arsenicum.
Aconitum.
Chrysocolla.
Driopteris.
Pityocampe.
Sandaraca.

Catharteticam, id est detrahendi carnis excrescentias: oritur ex calida, sicca, tenuiumq; partium substantia. Hæc eiusdem genere facultatis, septies scilicet sunt, uerū tantulo imbecilliores, quod extimam modò superficiem, quam contigerint, detrahant, non tamen in altum subire ualeant, uelut Asiæ petreæ flos, quanquam non sint reuera facultatis cicatricem inducentis, cum aliquid detrahant.

Repellendi, ex frigore & partium crassitudine originem ducit

Attrahendi. Vide signum, △

- * **Medicamenta simplicia purgantia pituita**
- Agaricum: eius {
 - Dosis, in { Substantia, ʒ. j. s.
 - Infusione, à ʒ. j. s, usque ad ʒ. ij. s.
 - Infrenantia, seu malitiam eius obtundentia, tertia pars uel {
 - Oxymellis scillitici.
 - Salis gemmae.
 - Zingiberis.
 - Colocynthis, cuius {
 - Dosis est ʒ. j. cum aqua mulsa, autore Aëuario. Dioscorides quatuor obolorum pondere dandum esse censet.
 - Correctio, quæ fit cum mastiche & galla.
 - Chici semina, quorum {
 - Dosis, ʒ. iij. cum iure gallinacei, uel ptisanæ cremore.
 - Correctio, est cum {
 - Gingibere.
 - Galanga.
 - Mastiche.
 - Aniso.
 - Euphorbiam, cuius {
 - Dosis, secundum {
 - Aëuarium, Kirat. iij.
 - Mesuem, est à gr. iij. usque ad xʒ.
 - Correctio, cum {
 - Spica nardi.
 - Mastiche.
 - Aniso.
 - Cucumer asinus, cuius {
 - Dosis est ʒ. j. uel ʒ. j. s.
 - Correctio, cum {
 - Bdellio.
 - Dragachanta.
 - Hydromelite.
 - Sale fossili.
 - Aromatibus.
 - Hermodactilus, cuius {
 - Dosis: ʒ. j. uel ʒ. j. s.
 - Correctio si cum {
 - Cinnamomo.
 - Zingibere.
 - Mastiche.
 - Pipere longo.
 - Myrabolana {
 - Cepula, quorum {
 - Dosis, in {
 - Substantia, est à ʒ. ij. usque ad ʒ. iij.
 - Infusione, à ʒ. iij. usque ad ʒ. x.
 - Correctio, cum {
 - Amygdalis dulcibus.
 - Passulis.
 - Sero caprino.
 - Agarico.
 - Empellica, quorum {
 - Dosis in {
 - Substantia, à ʒ. iij. usque ad ʒ. iij. s.
 - Infusione, à ʒ. iij. s, usque ad ix.
 - Correctio cum Manna.
 - Beletzica, quorum dosi est, ut Empellicorum.
 - Turpetum, cuius {
 - Dosis, in {
 - Substantia est perinde atque Agarici.
 - Infusione, ut Agarici.
 - Correctio: tertia pars {
 - Zingiberis.
 - Galangæ.
 - Longi piperis.
 - Tithymali {
 - Dosis, ʒ. iij. cum polenta.
 - Correctio cum aromatibus.
- † **Medicamenta simplicia bilem atram purgantia,**
- Armenius lapis, cuius {
 - Dosis à ʒ. j. usque ad ʒ. ij.
 - Preparatio, super lapidem, uel in mortario lapideo, lauat uicibus cum aqua, & terendo lauetur decies cum aqua rosæ & administretur cum syrupo de borrag, uel aqua buglossæ, uinoq; odorifero.
 - Epithymum, cuius {
 - Dosis, in {
 - Substantia est ʒ. v. aut ʒ. ij. cum passo, uel aceto mulso.
 - Infusione seu decoctione à ʒ. v. ad ʒ. xx.
 - Correctio, cum {
 - Pipere.
 - Sale gemmae.
 - Elleborus niger, cuius {
 - Dosis est ʒ. j. cum passo, aut aceto mulso.
 - Correctio cum seminibus odoratis, ut {
 - Aniso.
 - Cumino.
 - Dauco, &c.
 - Lapis lazuli, cuius {
 - Dosis est ut lapidis Armenii.
 - Correctio, ut Armenii lapidis.
 - Myrabolana Inda, quorum {
 - Dosis, in {
 - Substantia, à ʒ. ij. ad ʒ. iij. cum decoctione purgante bilem atræ.
 - Infusione, à ʒ. iij. ad ʒ. x.
 - Correctio cum {
 - Saccharo.
 - Amygdalis dule.
 - Passulis.
 - Aniso.
 - Polypodium, &c. □

Polypodium, cuius	Dosis 3. ij, uel aur. iij, cum aqua mulsâ aut decoctione passulorum.	Roboratio fit.	Sero caprimo. Iure gallorum. Decocto passularum.	
Sena, cuius	Dosis, in Substantia, uidelicet pulueris est 3. j. Infusione, a 3. iij, usque ad 3. vj.	Correctio, cum	Aniso. Zingibere. Gariophyllis. Cinnamomo.	
Panis debilitate coctus cum aqua et pauculo oleo, emplastratus.	Adeps suillus. Adeps utulmus. Cera cum oleo aliquo calido liquata. Farina triticea. Pix cum oleo rosaceo subacta. Resina cum oleo ros. subacta.	Hæc pus mouent in maximè ardentibus inflammationibus.		
Pus mouendi. Hæc calida et humida sunt, ut corpus id, in quo pus moueri debet, ita ut neque humectent, neque exiccant, neque exsiccant, neque frigefaciant, sed tantum substantia caloris nostri augeant, proinde uim quoque emplasticam, ut habeant necesse est, quo caloris substantiæ effluxus prohibeatur. Sunt autem huiusmodi,	Adeps gallinaceorum. Adeps suillus. Panis mediocriter coctus, et cum hydrico emplastratus.	Pus mouent in minus calidis inflammationibus.		
Adeps. Taurinus. Caprinus. Asinarius.	Panis plurimum coctus, salitatus, frumentatus, cum oleo et paucula aqua emplastratus.	In minus adhuc calidis inflammationibus pus mouent.		
Resina. Pix.	Cum oleo sycionio, uel raphanino liquata.			

Medicamentorum differentia, sumpta à qualitatibus, mediæ ortis à primis, uidelicet tertijs qualitatibus, quod à secundis orti uideantur, quorum alia habet facultatem

Menses prouocandi: ex uehementer calida tenuiq; substantia gignitur hæc qualitas, sed non admodum sicca, ita ut secundi uel tertij quodammodo calida sint, sicca uero primi, uel etiam secundi, ut

Artemisia.
Absynthium.
Anisum.
Acorum.
Amomum.
Castorium.
Cicer.
Centaurium maius.
Calaminta.
Gnigidium.
Melissa.
Marrubium.
Myrrha.
Origanum.
Opopanax.
Pulegium.
Petroselinum.
Ruscus.
Ruta.
Radix rubie tinct.
Sabina.
Salvia.
Seseli.
Serpillum, etc.

EX GAL. CAP. XII. LIB. V. DE SIM. M.

Menses mouentia urinam etiam ciunt, sed inter se differunt, quod menses mouentia non tam ualenter desiccant, ut uretica. Verum uretica ad menses prouocandas, atq; ad lac generandum minime apta sunt, utpote nimium desiccantia: proinde proprie hæc dicuntur uretica.

Calculum renum minuendi, etc. Vide signum

Calculus renum minuendi. Hæc valenter incidere oportet, absque tamen siccitate, ut

Abregna lachryma.
Carpesium.
Cyperum.
Cortex radice lauri, &c.

Per accidens, ut cathartecorum aliqua, siquidem in parva sumantur quantitate, ut

Diphryges.
Osireum.
Lythargirus.
Myrrha.

Cicatricem inducendi, epulotica dicta: ex frigida & astringente fit substantia. Hæc omne ulcus planum claudere valent, proinde ut contrahant, constringant, constipent, densent, siccant, & calli instar indurent necesse est: quorum alia inducunt cicatricem

Per se, & vera epulotica appellantur, ut

Aloe.
Alumen.
Amylum.
Aristolochia.
Anagallis.
Bulus Armenica.
Balaustia.
Bdellium.
Corallium.
Cadmia.
Aesustum.
Glans.
Myrtus.
Plantago.
Pumex.
Plumbum elotum.
Papyrus usta.
Putamina mali granati sicca.
Thus, &c.

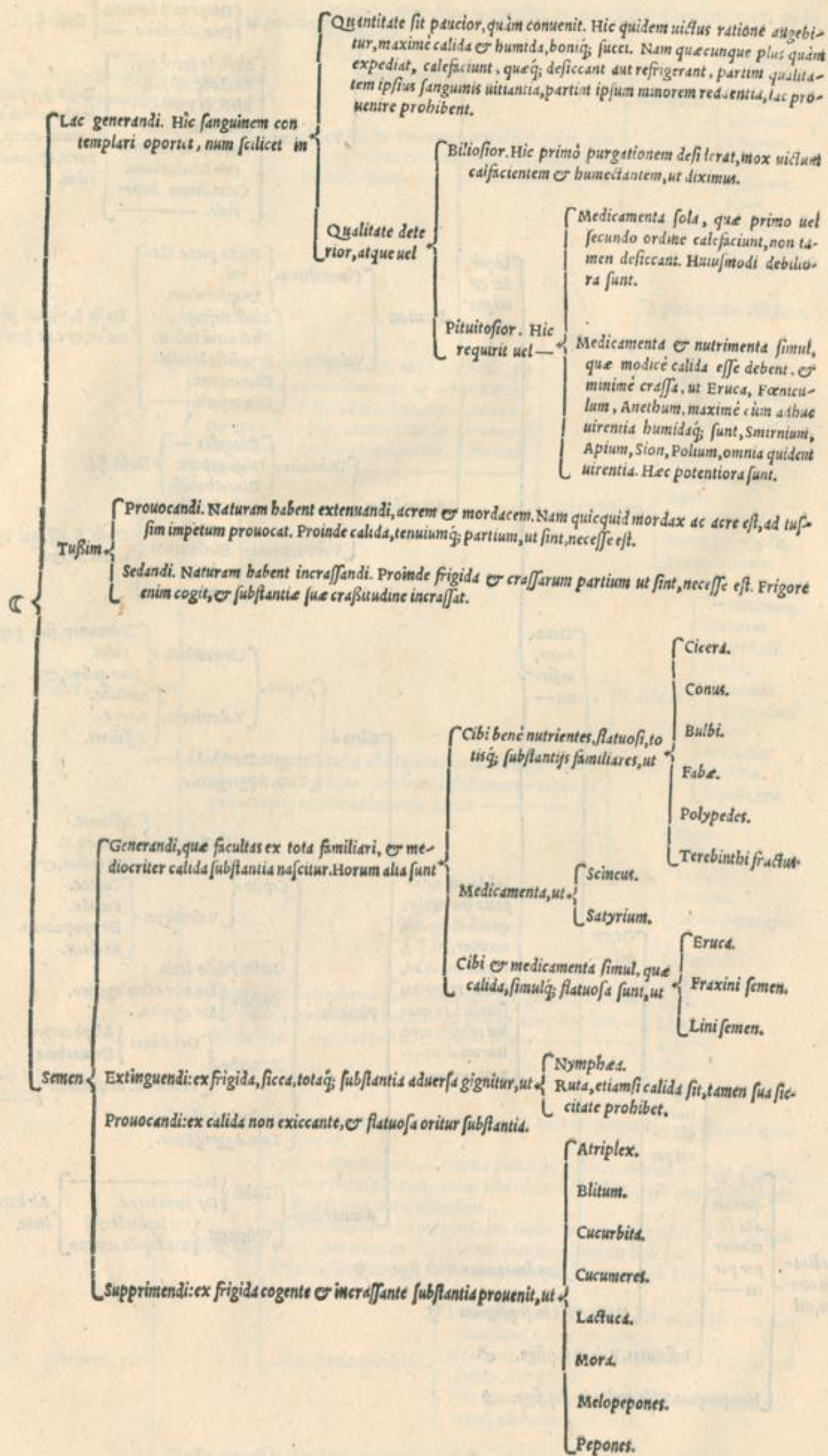
Carnem generandi, id est cavitates implendi. Gignitur hæc facultas ex materia detergente, & siccante in primo recessu a medio. Hæc citra morsum mediocriter abstergere debent, ut

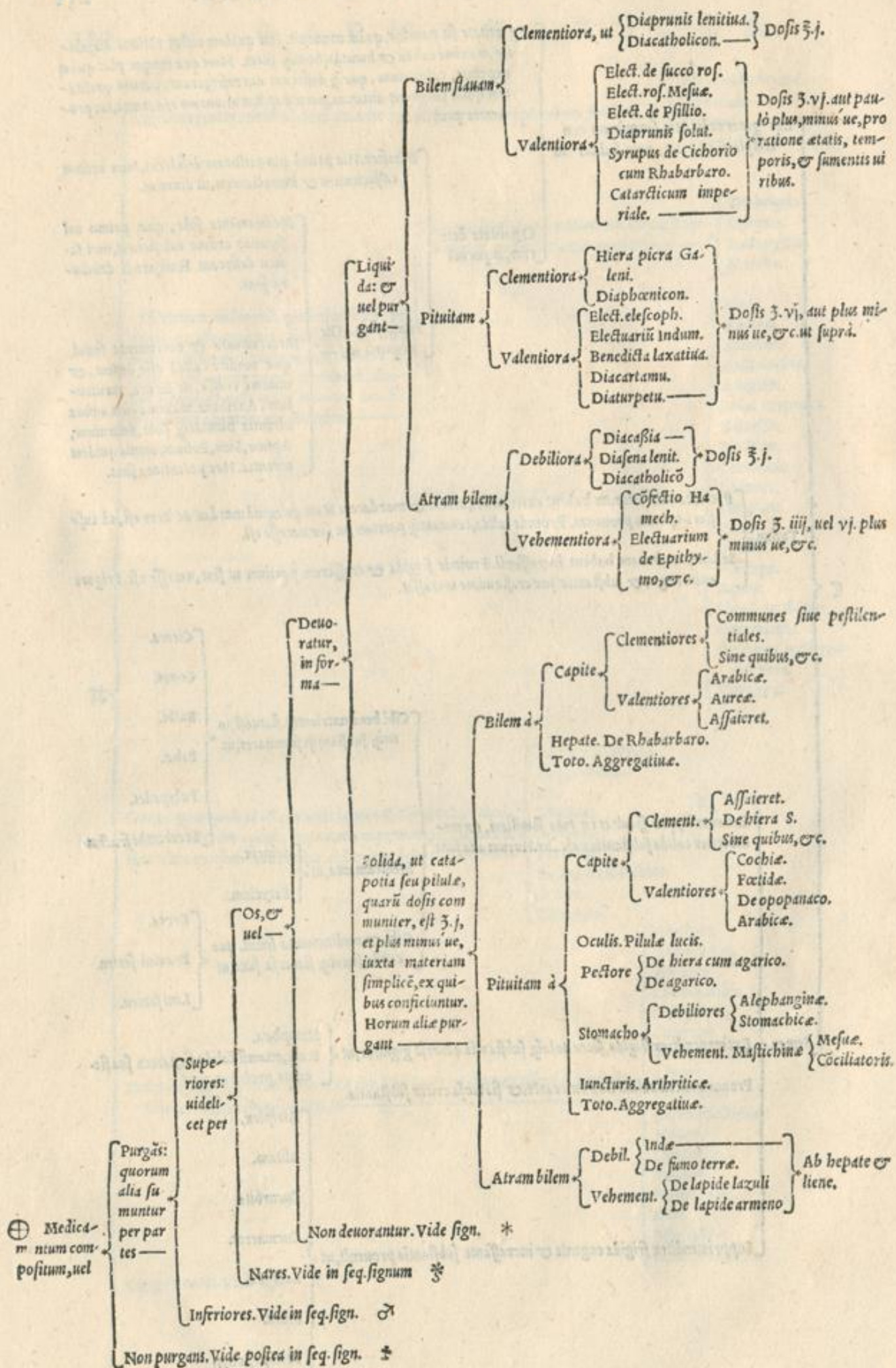
Abiegna lachryma.
Fuligo thuris.
Iris.
Lentiscus.
Myrrha.
Pix arida.
Resina terebenthina.
Styrax.
Thus, &c.

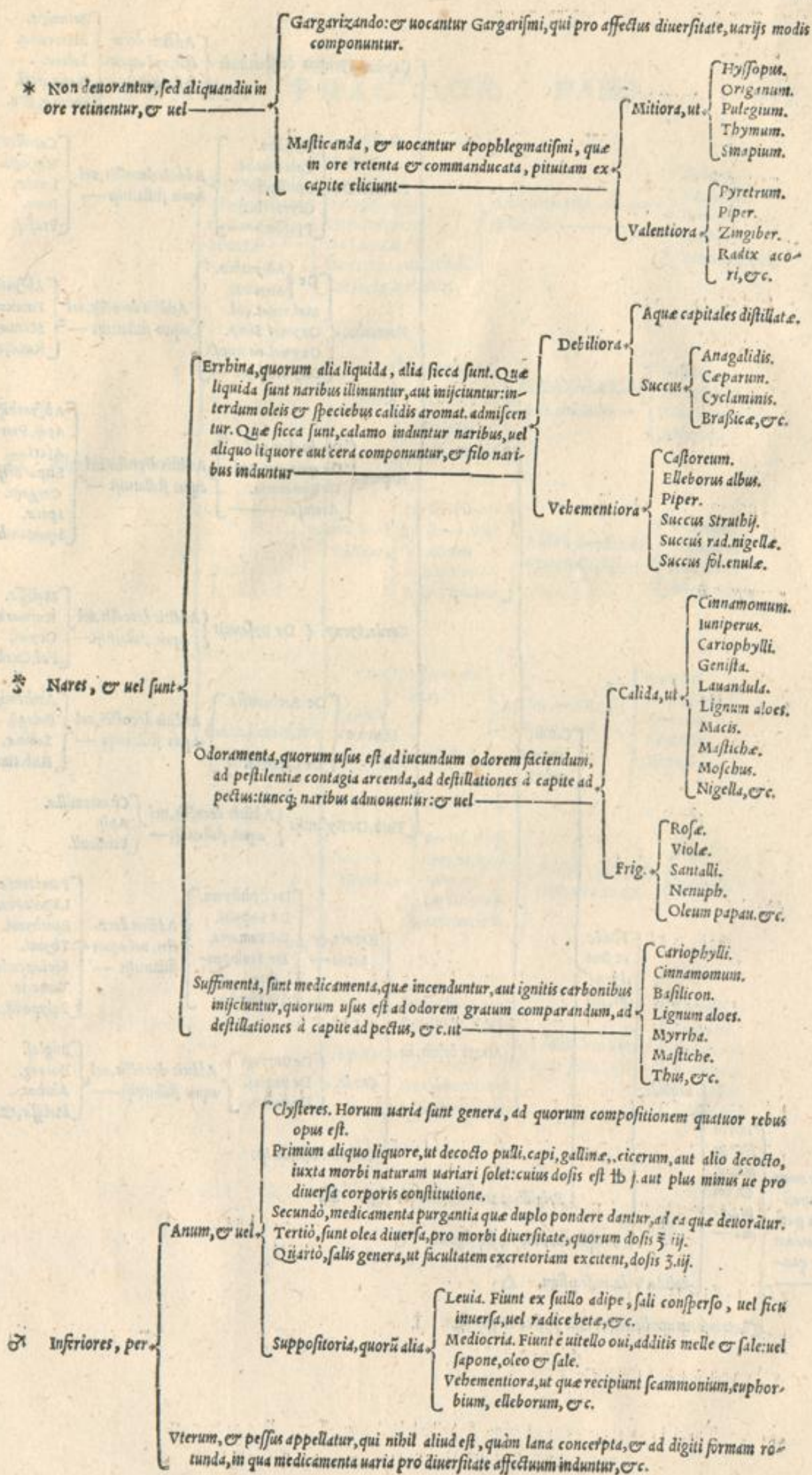
Dolorem sedandi, quæ anodyna vocantur. Nascentur ex calore & essentia tenuitate, videlicet calore primi ordinis, ut

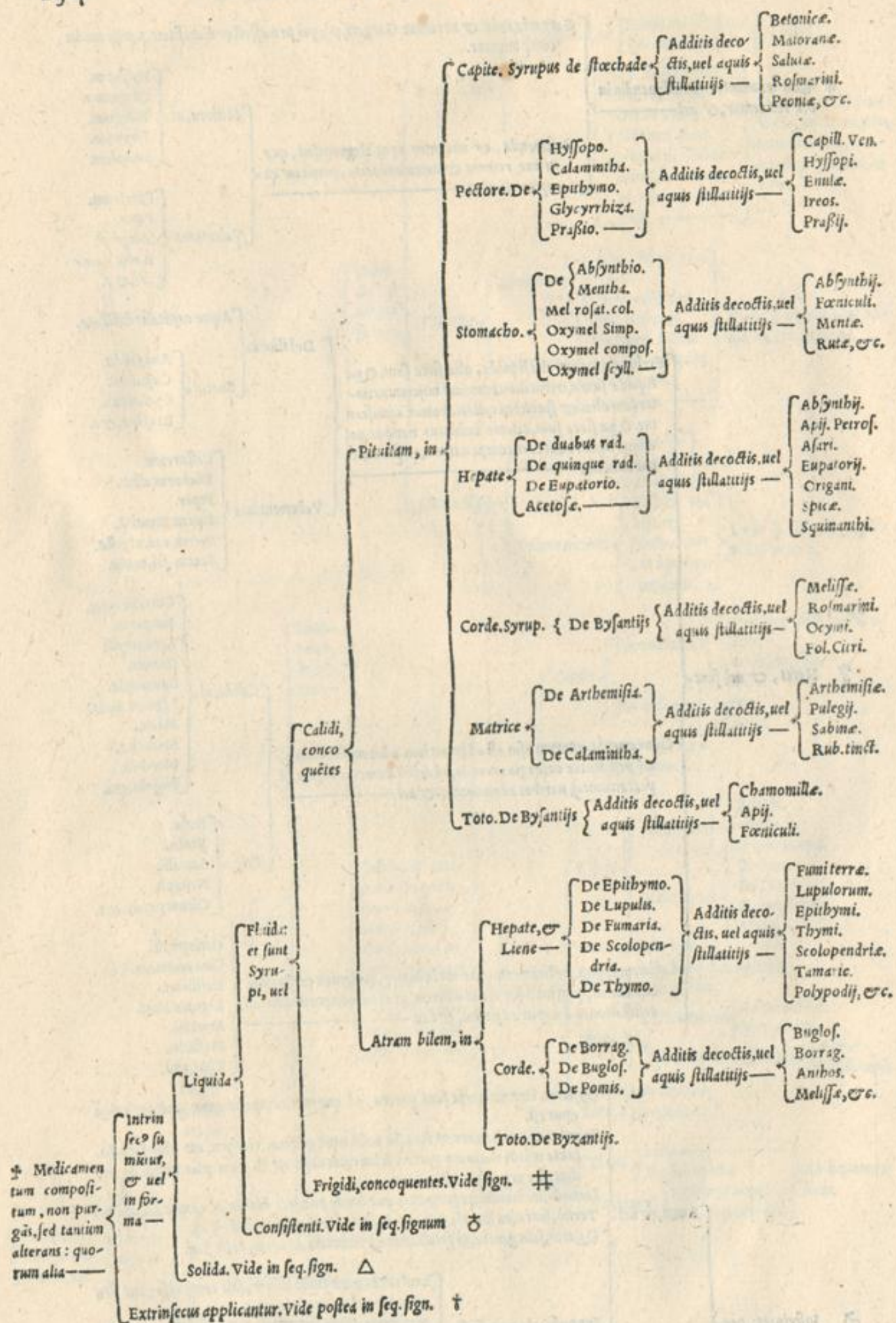
Anethum.
Absynthium.
Atriplex.
Chamelum.
Castorium.
Cuminum.
Fœnum græcum.
Linum.
Libysiticum.
Lupus salictarius.
Milius.
Opopanax.
Panicum.
Peucedanum.
Ruta.
Sisymbrium.
Vitellum oui, &c.

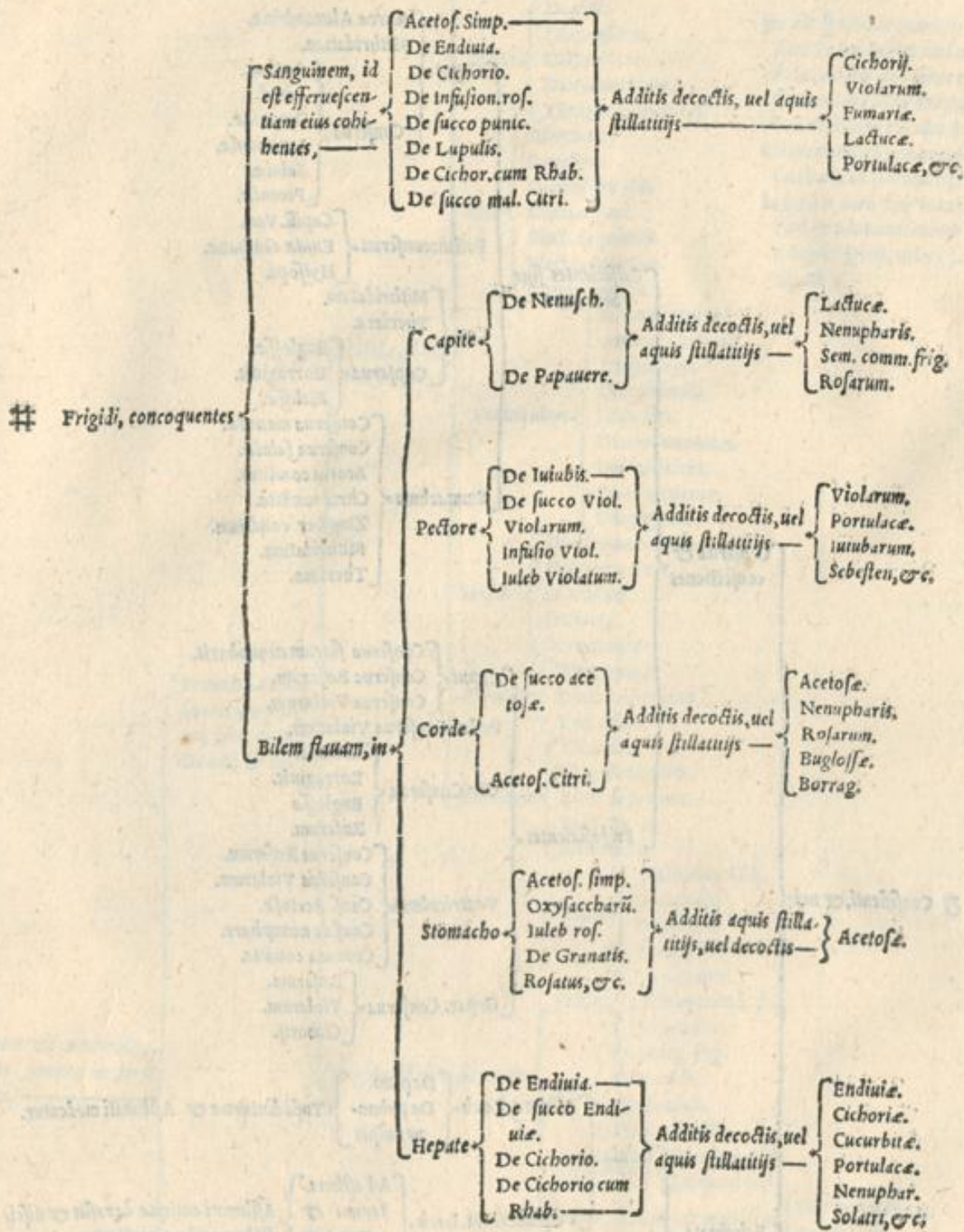
Lac generandi. Vide sign. C

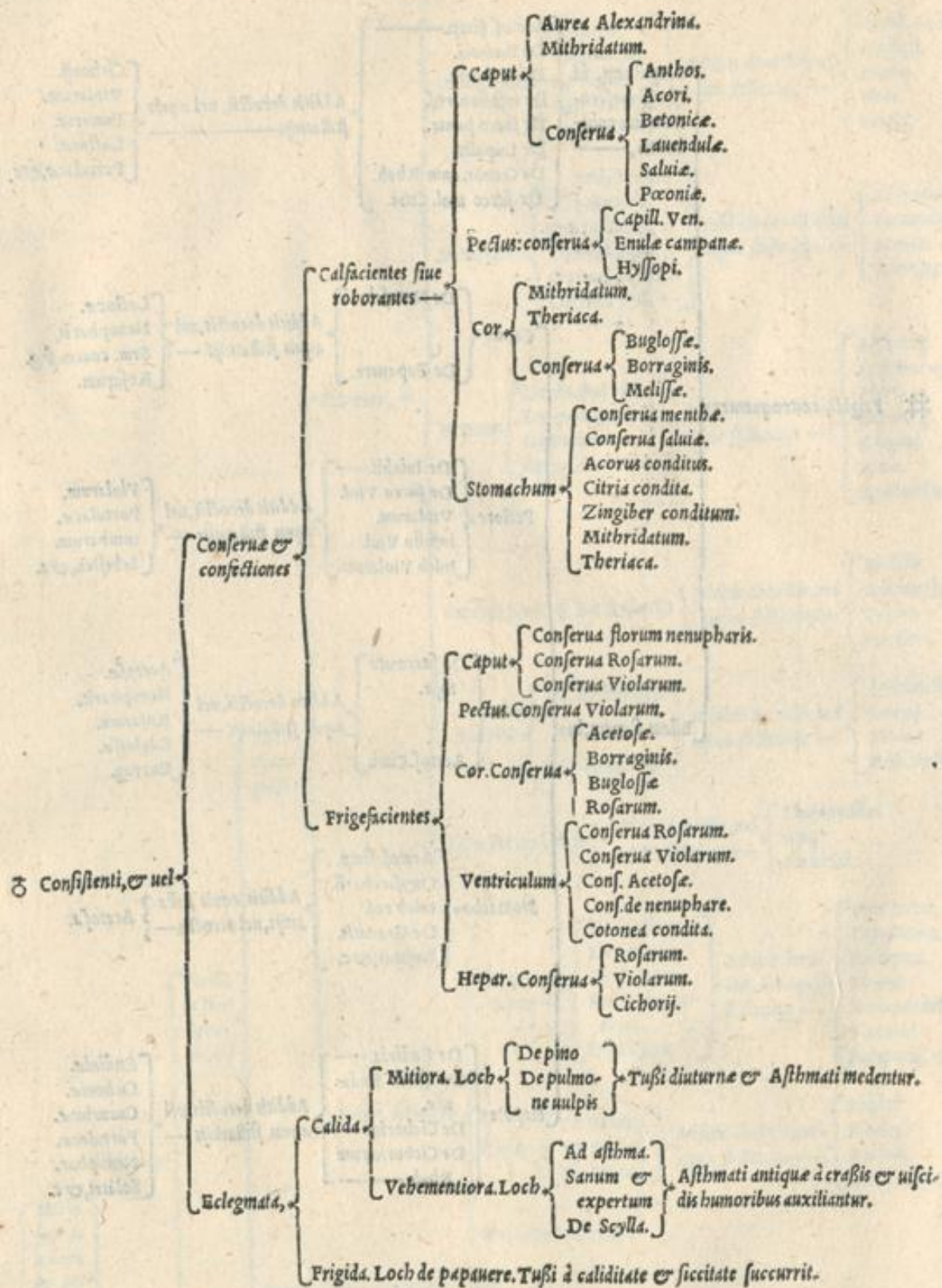

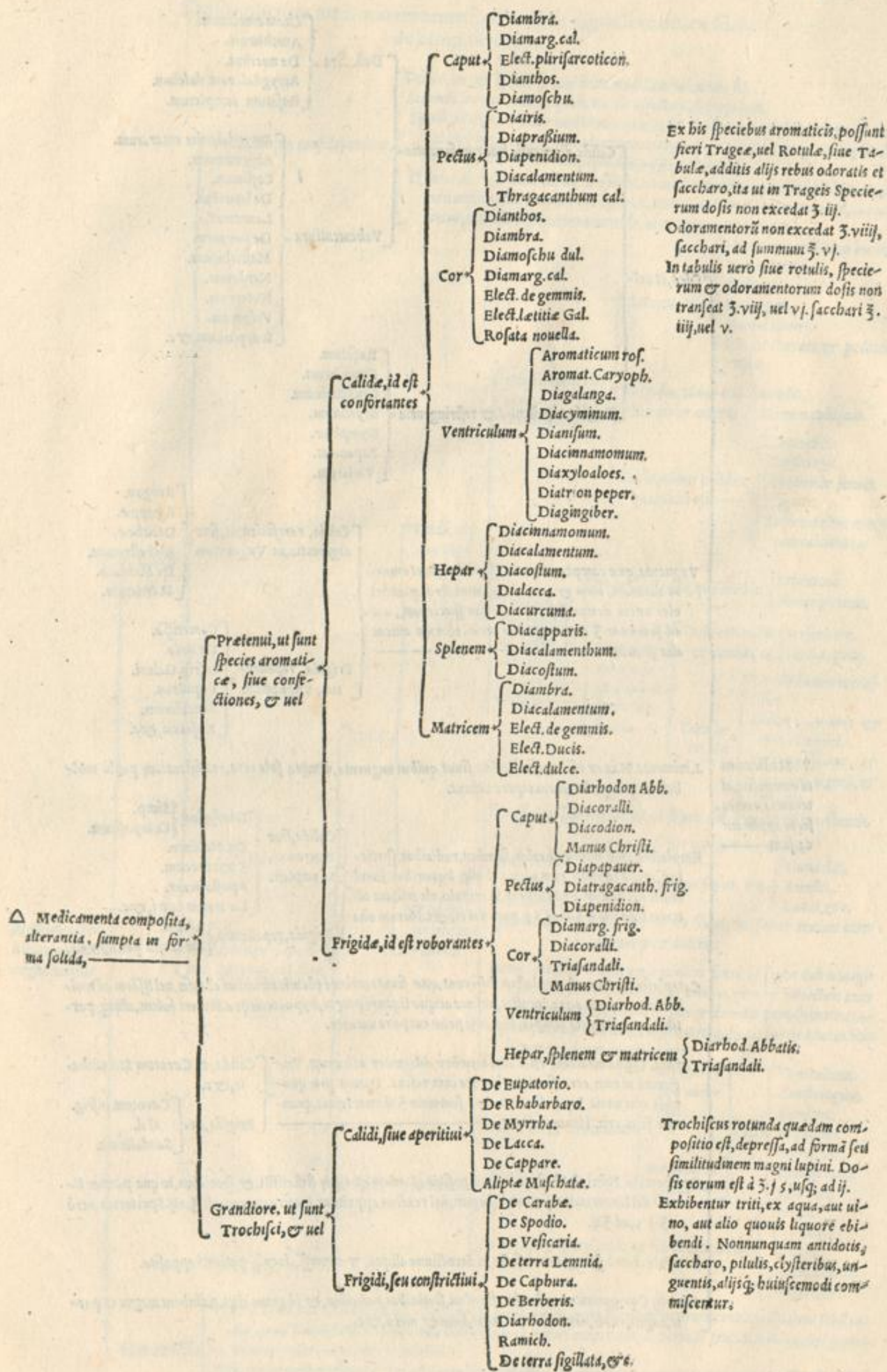

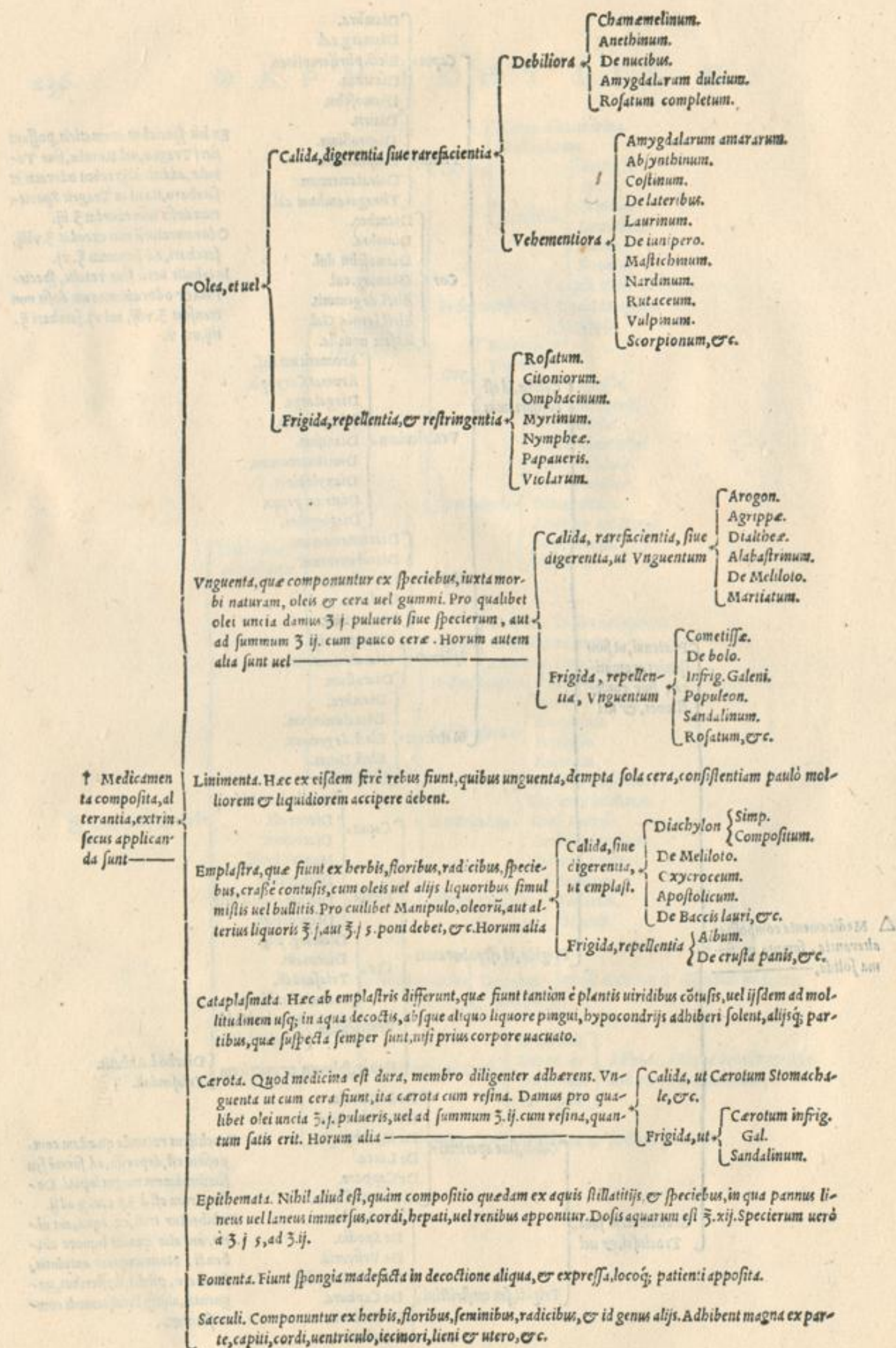

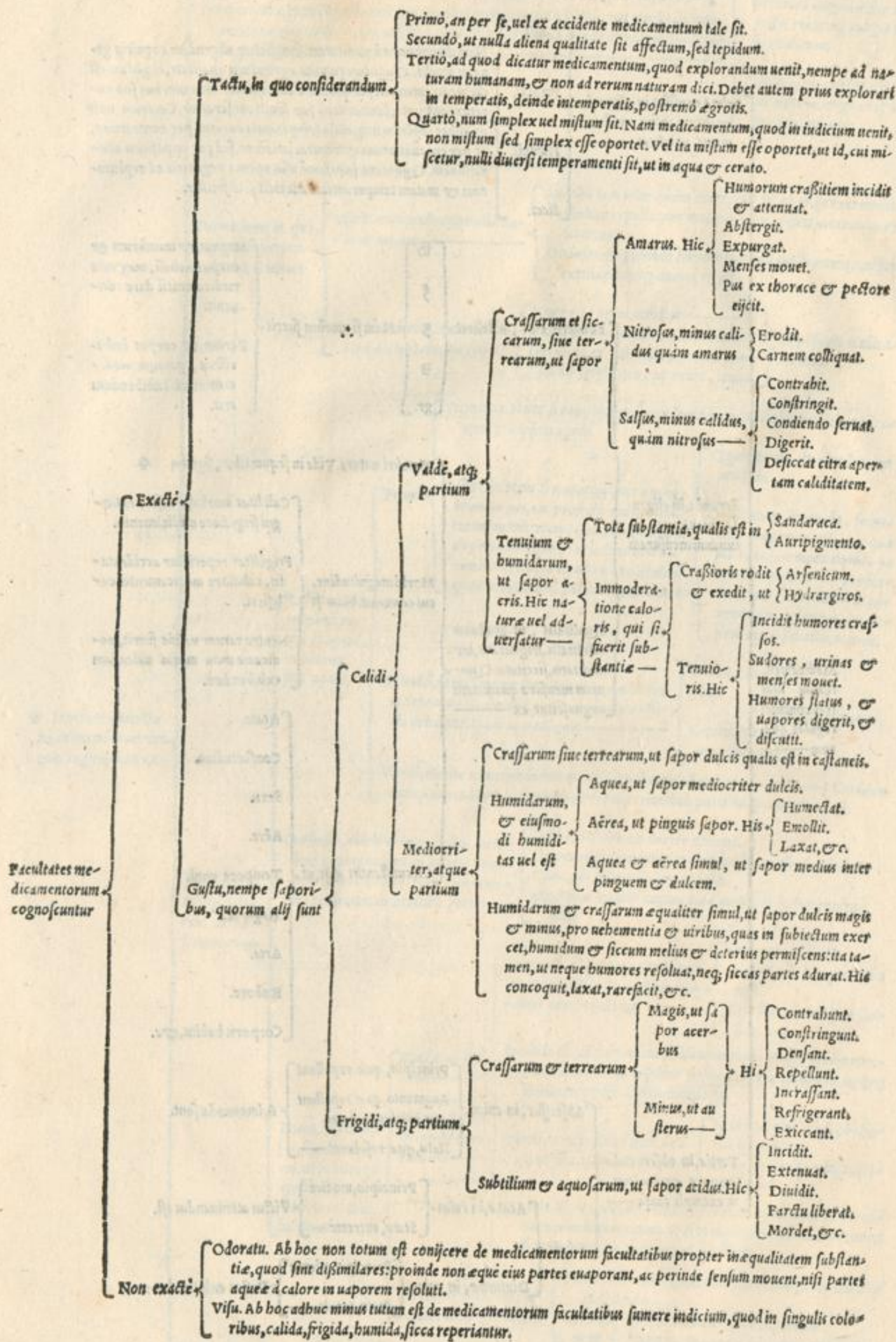

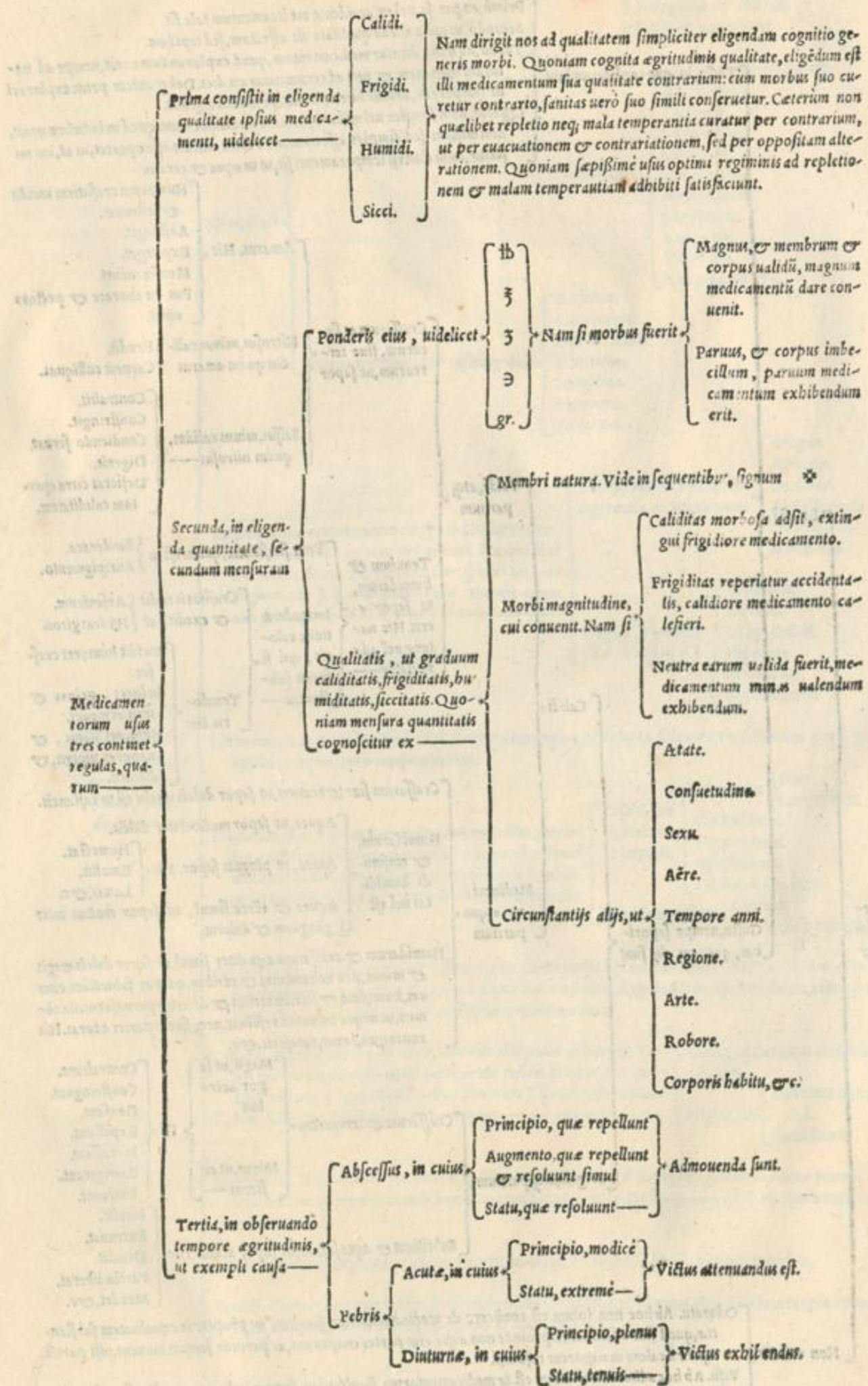

De simplicium medicamentorum facultatibus dignoscendis, ex Gal.
de Simp. med. fac.

De ratione curandi omne morbos, secundum remediorum qualitatem, quantitatem, &c. ex Gal. de Methodo medendi, & alijs.

Temperatura. Nam cognito naturali membri temperamento simul cum morbose temperaturæ magnitudine, cognoscitur quantum quis à sua naturali temperie distat, uerbi gratia, si fuerit alicuius temperamentum

Frigidum, & morbus fuerit calidus, tunc is à sua temperatura magno distat recessu, magnam indiget refrigeratione.

Calidum, & calidus pariter morbus, exigua refrigeratio satis erit.

Formatione, in quatuor perpendenda: uidelicet

Figura —
Superficies

A quibus modica uel nulla sumitur indicatio.

Vie. Nam membrorum alia habent meatus

Amplos tam intus quam extra, quo fit, ut ab ijs excrementa modico expellantur medicamento, ut sunt uentriculus & iecur, &c.
Occlusos, & proinde fortius indigent medicamento, ut sunt cartilages, ligamenta & ossa.

Receptaculum. Nam membra

cauitatem habentia parte Neutra, ut nerui, ualidius Altera tantum, ut nucha, umbecillus, Intérieure, ex exteriorē, & sunt compictæ substantiæ, ut renes, leuius

Exposcunt medicamentum.

Vicinitate. Nam si propinquus fuerit locus, ut uentriculus, modica medica-

menta in ipsum agent.

Primo

Distantia. Nam si remotum fuerit membrum, ut pes, uis profecto medicamentorum mediocrium resoluetur priusquam ad eum perueniat: quo fit ut ualentius medicamentum remota membra exposculent, quod tribus modis perficitur, uel addendo

Quantitatem, in pondere & mensura.

Qualitatem in gradu, secundum temperamenti. Et quæ sua tenuitate medicamenta penetrare faciunt in profundum. Hac enim ratione in coxendicis doloribus, emplastris aceto subactis, utimur.

Locus, ubi membrum positiū sit, quod tripliciter fit opem,

Secundo

notitia eorum simplicium, quæ admisceri debent medicamentis, ut illa ad membra affe-

Cordis, Crocus, Capitis, Nuxmyristica

Recte ponuntur.

Tertiò

notitia adiuuendorum medicamentorum. Nam si fuerit ulcus

Intestinis, clysteribus Superioribus partibus, potionibus

Curadum est.

Consensus, uidelicet cum quibus membris communicantiam habeat membrum medicandum. Nam cum materia confederit in iecoris parte

Gibba, per urinam ducere oportet.

Quoniam iecoris gibba cum renibus consensum habet. Cava, per aluum ducere oportet. Quoniam iecoris cauum cum intestinis habet consensum.

Positione siue situ, nimirum ut obseruetur

Prima est, ad partem oppositam, quam antihiesin Græci dicunt: uidelicet cum reuellimus

Ex dextra ad leuam. Sursum, ab his quæ infra sunt. Deorsum, ab his quæ sursum sunt.

Fluit, eam suauertemus loco, quatuor obseruatis conditionibus: quarum

Secunda est, ad partem consentientem reuocatio. Nam cum mensum exuperantia cohiberi postulat, uireæ cucurbita magnæ mammas apposita, id commode fit.

Vireæ Cucurbita mammas ap. posita. Signa.

Tertia, ut respiciatur pars, è regione sita. Nam in affectibus

Iecoris, dextri brachij basilica secunda erit. Lienis, sinistri brachij basilica secunda.

Quarta est, ut animaduertatur distantia, ne scilicet ad locum nimis uicinum reuocamus: ut si in oculo, non trahatur ad nares: si in aure dextra, trahatur ad sinistram.

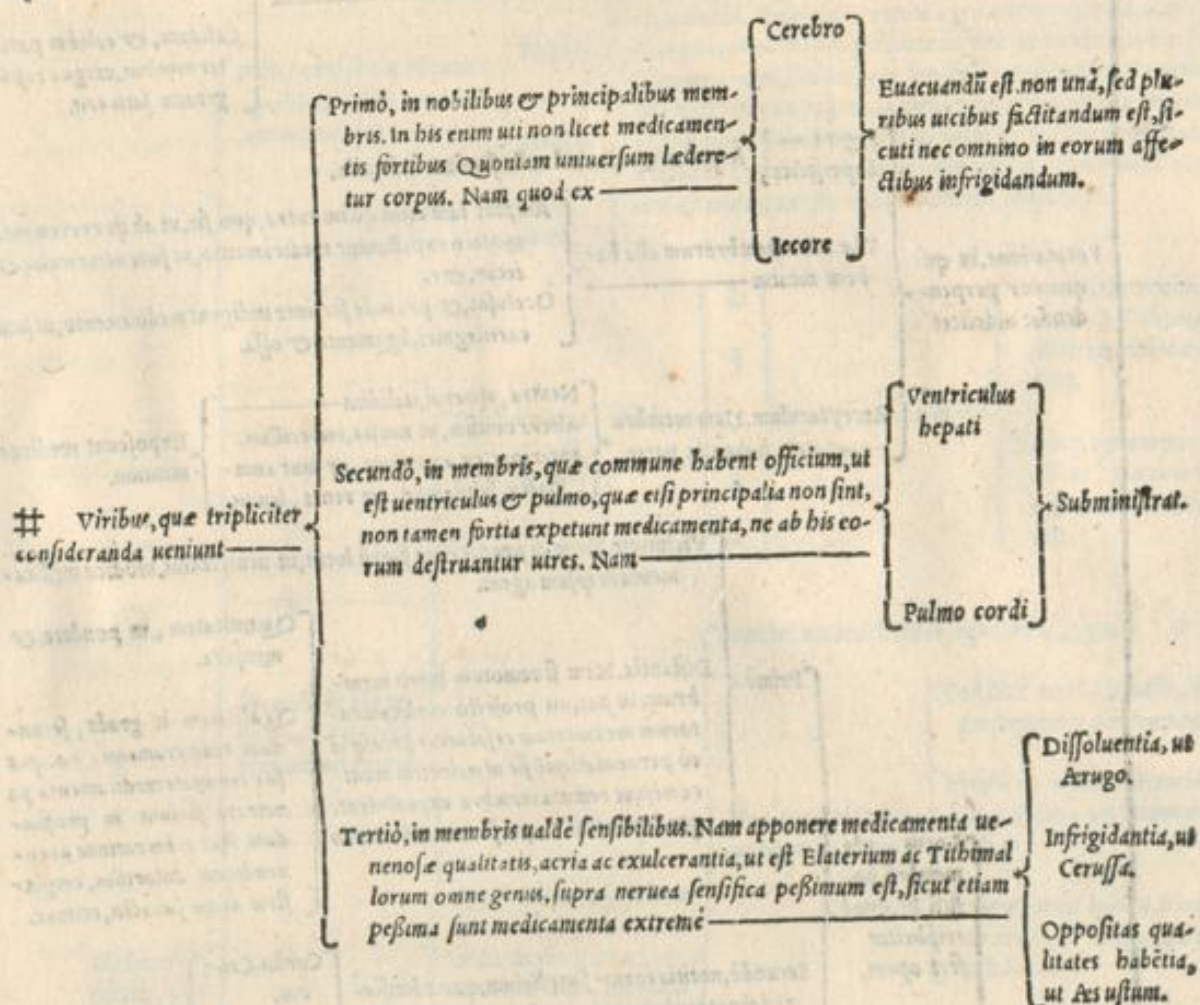
Fluxit perfectè, iam euacuare licet per locum

Patientem, cum tamen non uerendum sit de materia attractione. Vicinum, Affectibus uteri, per Saphenam. ut in Angina, per uenas sub lingua existentes.

Viribus. Vide in seq. signum

X

Mensura quantitatis, ex membri natura quæ cognoscitur ex

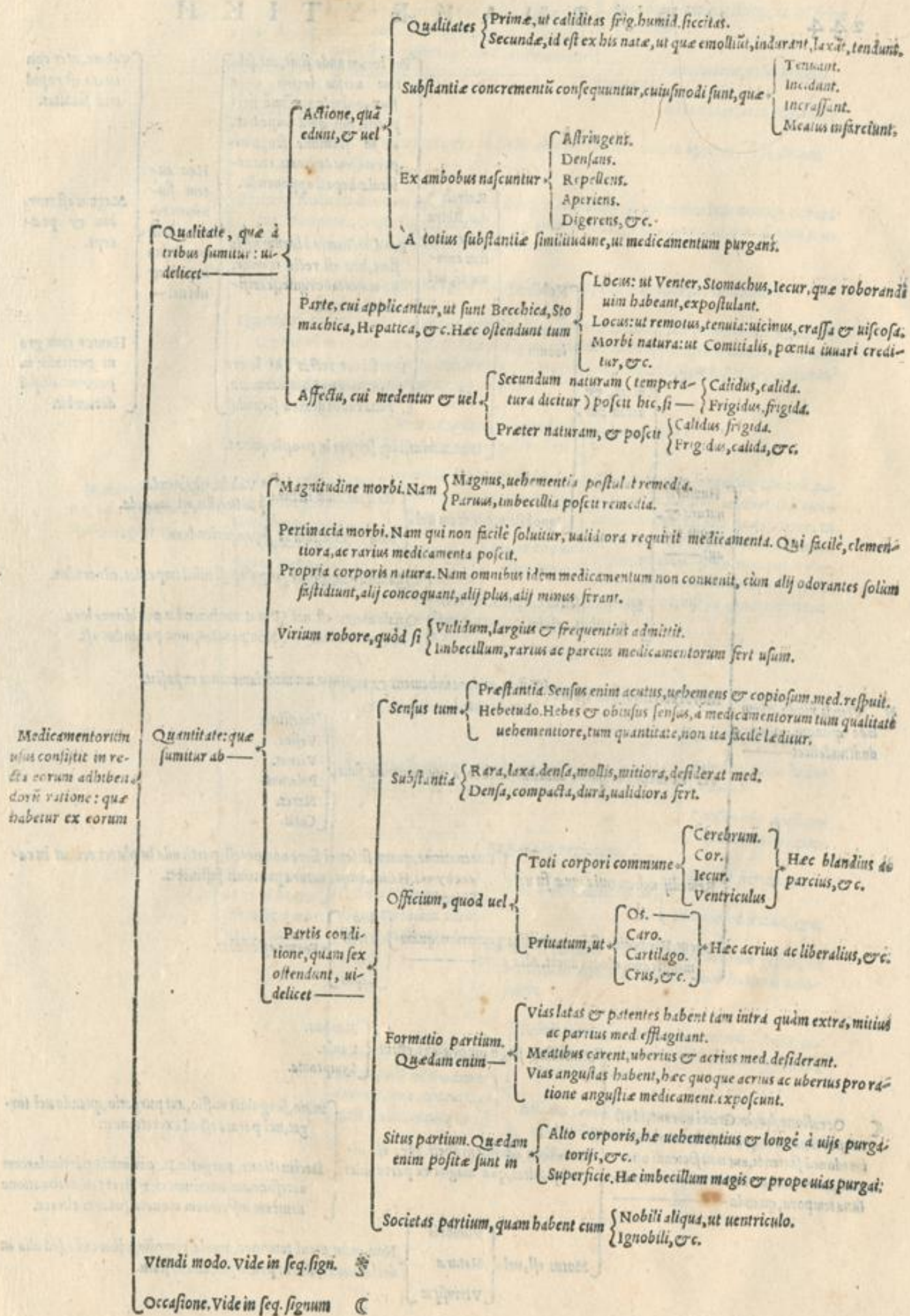
AVICENNA.

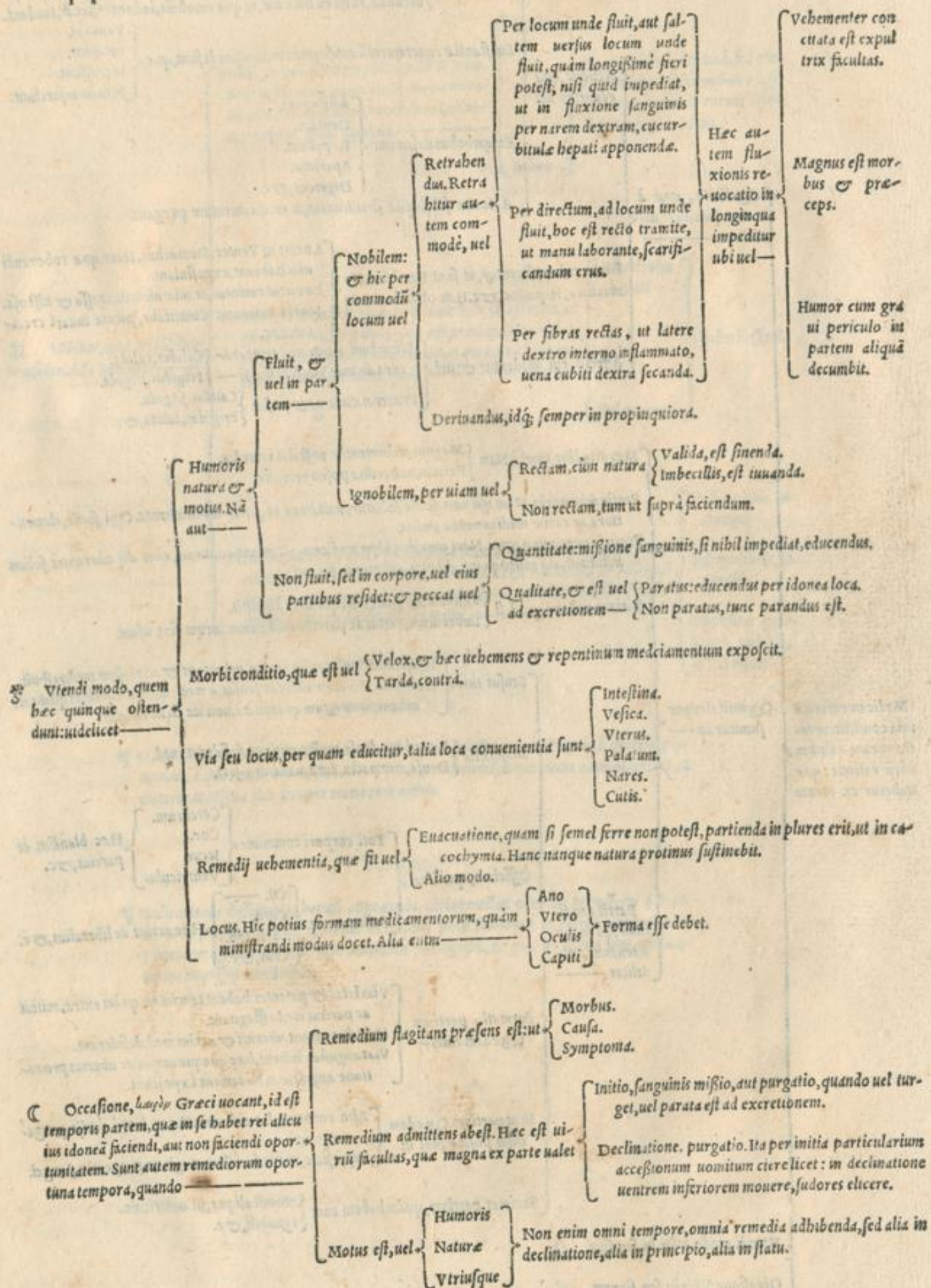
¶ At cùm ad contrarium locum materiam fluentem reuellere oportet, primò quidem partitulum, à qua reuellendum est, à dolore liberare conuenit, atque etiam animaduertere, ut materiæ transitus non fiat per membrum nobile.

IDEM.

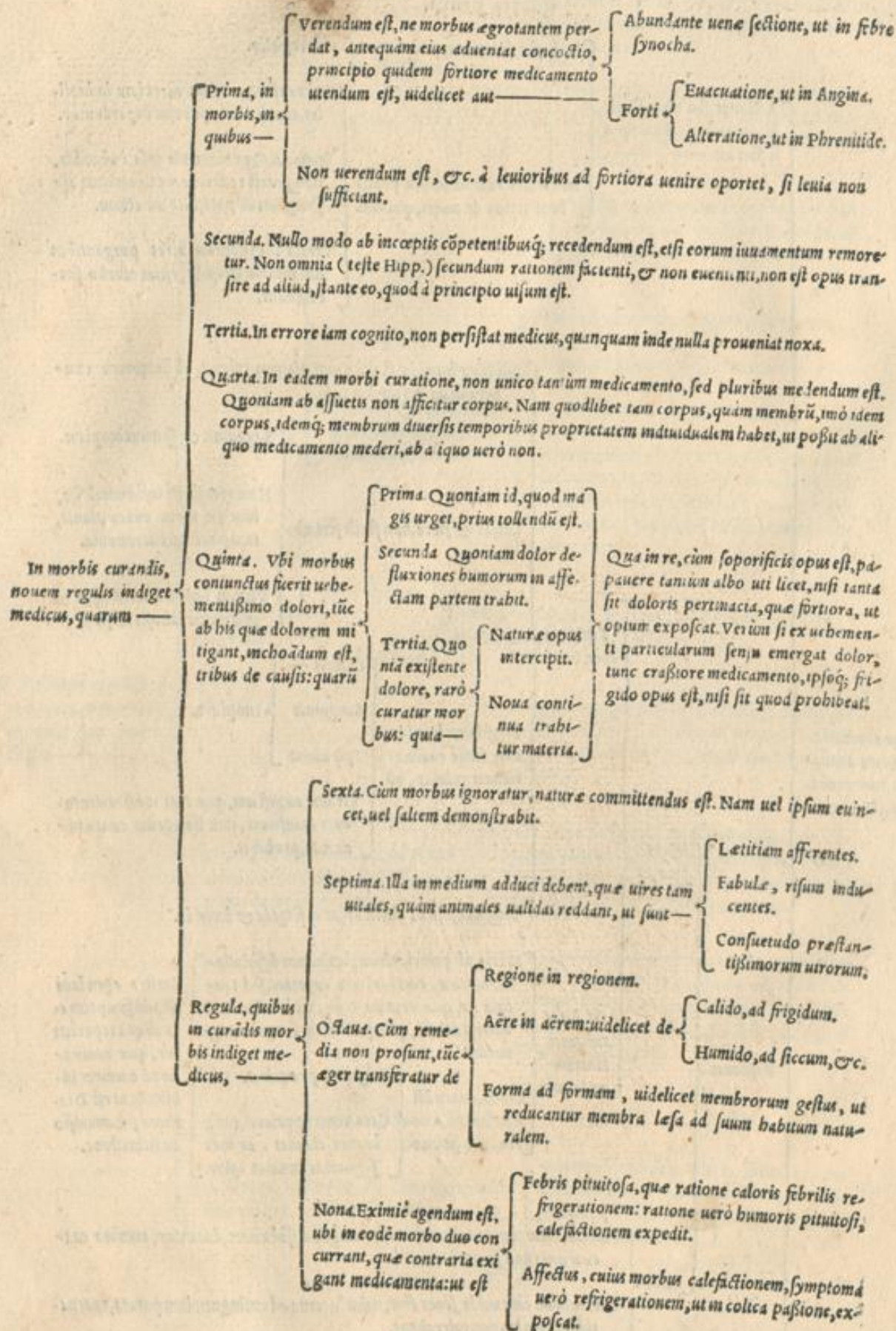
¶ Medicamenta diffoluentia hepatis apponenda, astringentibus odoratis permisceri debent, ut robur persistat. Idemq; agendum in his, quæ potu sumuntur. Præterea magnum uitæ periculum affert, imponere supra membra principalia, & quæ eis uicina sunt, medicamenta exquisitè emollientia.

De ratione curandi omnes morbos, secundum medicamentorum qualitatem, quantitatem, utendi modum, &c. aliter, ex Gal. de Arte curandi ad Glauconem Acakia interprete.

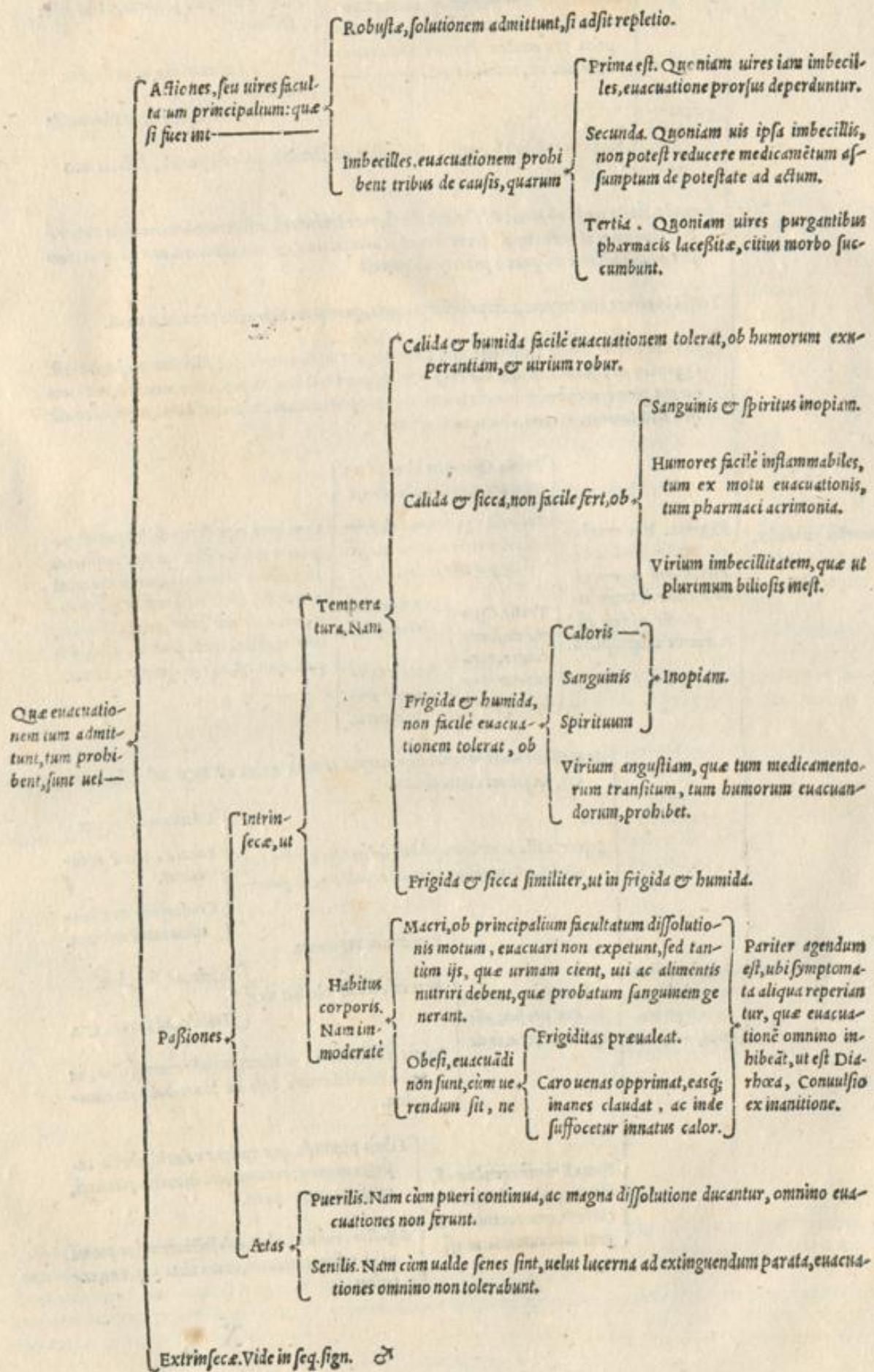

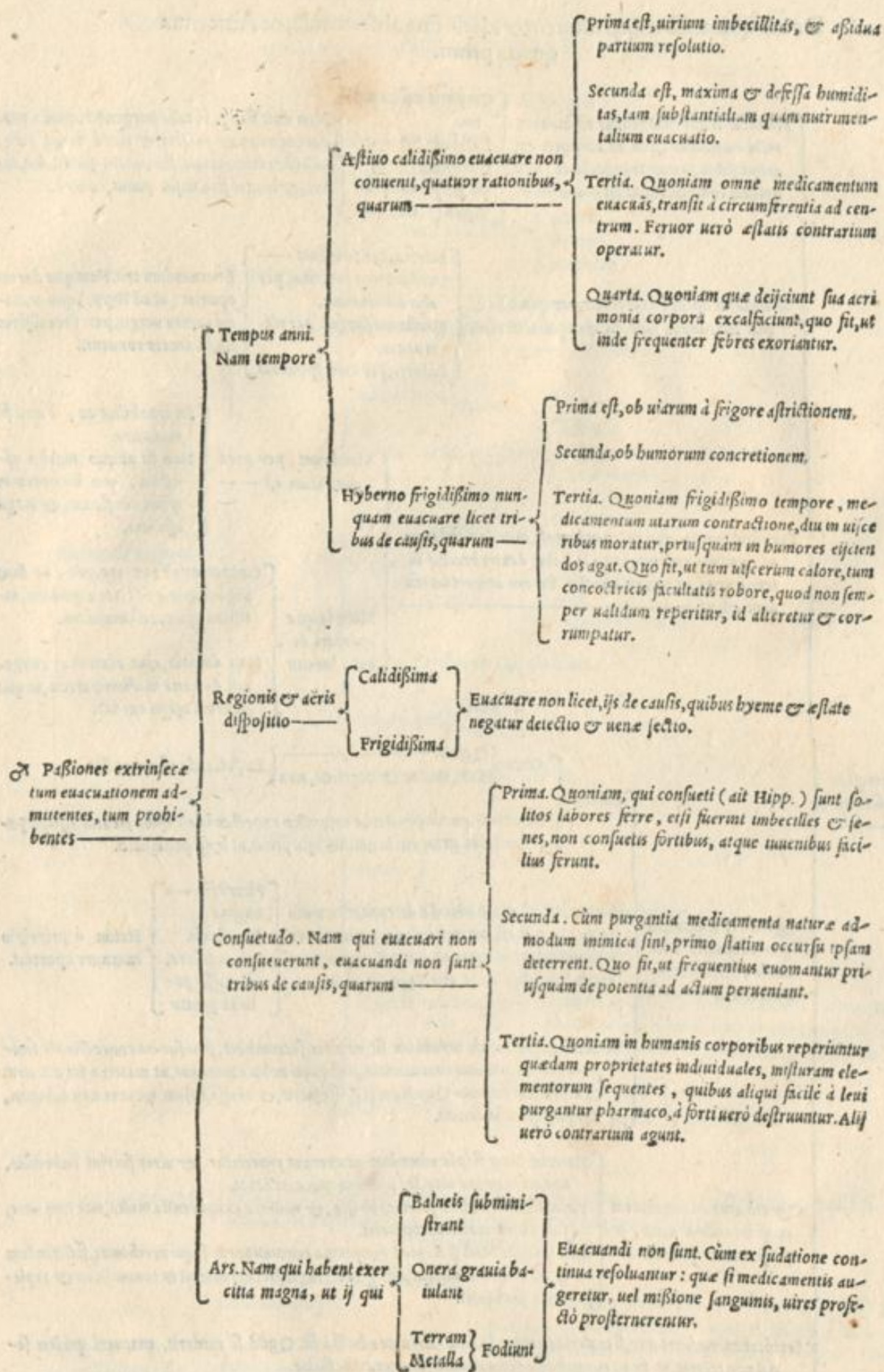

De regulis quibusdam alijs, in morbis curandis, admodum necessarijs, ex Auicenna quarta primi.

De his quæ euacuationem tum admittunt, tum prohibent, ex Auicenna quarta primi.

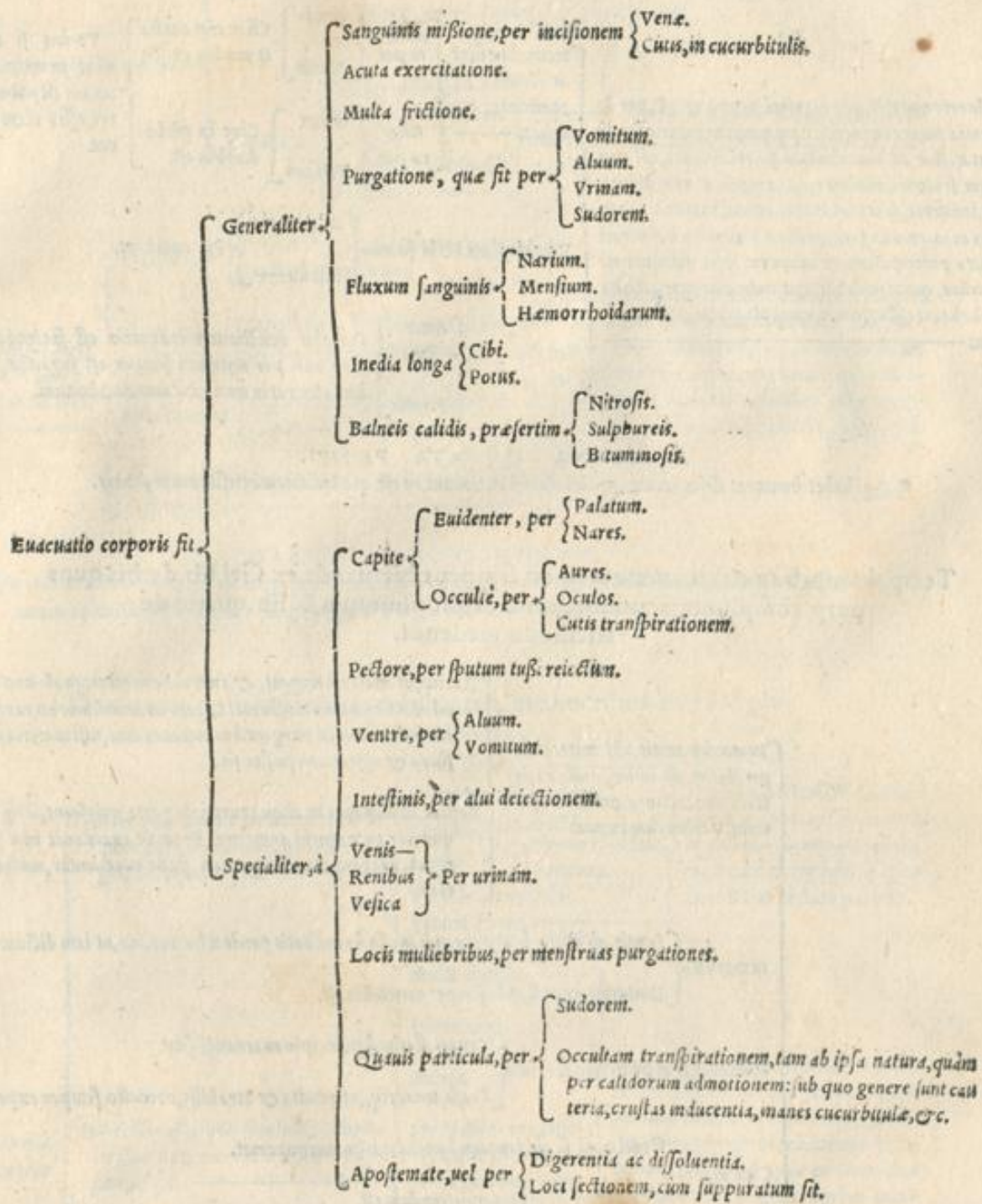

De his quæ ante euacuationem medico sint obseruanda, ex Auicenna quarta primi.

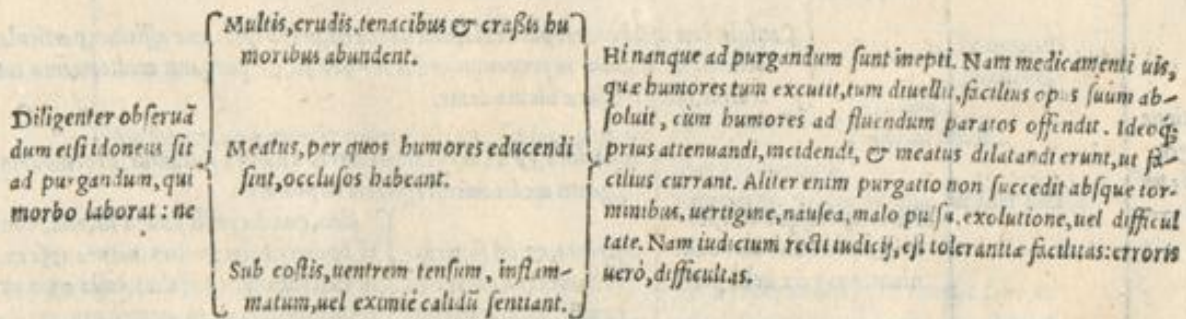
Ante euacuationem quædam medico obseruanda ueniunt: —

- Primò: ut is qui euacuandus est humor, rectè euacuetur, quo ad corporis & animi subsequatur tranquillitas: non quidem contrarium, ut est —
- Corporis inflammatio.
Lætitudo partium.
Ephemera febris.
Intest. } Exulceratio.
Vesicæ }
- Nam dicit Hipp. Si talia purgentur, qualia purgari oportet, & confert, & faciliè ferunt. Sic & uasorum irritatio si talis fiat, qualis fieri debet, confert, & leuiter ferunt: sin minus, contrà.
- Secundò: ut optimè inspicatur, per quem locum, quæ euacuanda sunt, ducere oporteat. Nam —
- Nausea, per uomitum —
Intestinarum tormina, per alui deiectionem,
Menstruus sanguis, per uteri uenas,
Sudores, per cutis spiracula }
- Euacuandum erit. Nam quæ ducere oportet (ut ait Hipp.) quo maxime natura uergit, per loca cōferentia, ea ducere conuenit.
- Tertiò: ut meatus, quo euacuandum est, in eodem sit latere, ad quod materia uergit. Ut se habet dexteri brachij interna uena, ad iecoris affectus. Verum animaduertendum est, ut —
- Membrum, per quod ducendum est —
- Sit ignobilius eo, à quo fit euacuatio.
Non sit aliquo morbo affectum, quo humores in ipsum cōfluant, & magis afficiant.
- Materia, quæ euacuari debet, ducatur —
- Competentioribus organis, ut sunt organa urinae ad iecoris gibbum, intestina ad iecoris concanum.
Non ducatur, cum admodum exuperat, de parte in aliam partem, in qua morbum magis excutet.
- Quartò: ut tempus, in quo euacuatio tentanda sit, consideretur. Nam in —
- Acutis } Quætiis —
Turgentibus & inquietis, non }
- Expectanda est concoctio.
- Morbis } Diuturnis, omnino materiae concoctio expectanda est, quod facilius assequi poterit, ubi prius attenuantibus usus fuerit, ut hyssopi decoctio.
- Humoribus aliqua particula detentis, euacuatio tentanda non est, priusquam concoquantur. Verum ubi turgent materia, ut diximus, nequaquam concoctio expectanda erit. Quo fit, ut in —
- Pleuritide —
Angina
Apoplexia
Colico dolore,
à crassa pituita genito }
- Statim à principio euacuare oporteat.
- Virium deliquio: ut ubi uerendum sit, ne uires succumbant, priusquam concoctionis tempus adueniat, omnino euacuandum, postquam nobis cauerimus, ut materiae subtilitatem & crassitatem sciamus. Quoniam si spissa fuerit, & crassa, ipsam mouere non debemus, nisi post subtilitationem.
- Quintò, ante euacuationem considerandum uenit, ut —
- Materiae. Nam si ipsa admodum exuperans reperiatur, & uires fuerint imbecilles, non una tantum uice, sed pluribus euacuari debet.
Virium. Nam si uires fuerint robustæ, & materiae exuperantia multa, una tum uice, tum pluribus euacuari poterit.
Accidentium. Nam si aliquod symptoma euacuationem sequi uerebimur, facilitandum id est pluribus uicibus, nisi spes certa sit succurrendi, ut in conuulsione & repletionem fieri solet.
- Sextò: ut animaduertatur, si materia euacuanda, cum sanguine admista sit. Quod si euenerit, euacuari quidem semel non tolerat, ut fit in coxendico affectu, cancro, imuterataq; scabie.
- Septimò: ut non tam exquisitè euacuetur, quod eo imbecillitatis ducatur æger, quo refici nequeat. Quoniam natura ipsa ut plurimum residua conficere solet.
- Octauo: ut si morbus alijs emergat, à consueta fluxionis cōtrictione, illius euacuationis reuersio fit, cum ipsa ut plurimum conferat. Nam si detentio sordium aurium, uel narium, uertiginem excitauerit, his accersitis, procul dubio discedet morbus.

Quot modis tam generaliter quàm particulariter euacuatio fiat, ex Gal.
quarto Aphorif. & quibusdam Neotericis.

Nunquid, qui morbo laborent, sint purgandi, & quo pacto præparari debeant, ex Gal.
lib. de his quos purgare conueniat, & primo & tertio
Aphorismorum.

AVICENNA.

¶ Ante uentris ſolutionem, lubricum facere eſt optima regula, in qua maxima fiducia habenda eſt, præter quàm
in his, qui admodum parui ſunt a ſalutis fluxiones. In his enim nihil tale agendum eſt, quoniam immodici pro-
fluuij periculum eſſet. Quare his medicamentum aliquod uomitiuum admiscendum eſt, ne descendere ſeſtines
à uentriculo, antequam ſuum perficiat opus.

Quòd per loca conferentia humores euacuari debeant, ex Hipp. primo & quarto Aphorif. & Gal. iisdem in locis, & lib. de his quos purg. conueniat.

Que ducere oportet, quo maxime natura uergit, per loca conferentia ducere conuenit. Itaq; medicus naturæ motus animaduertat, siue ad euacuandum fuerint idonei, uel non idonei. Nam si idonei, adiuuet naturæ motu. Si non idonei, prohibeat, trāsferrat, diuertat. Motus autem, humoris noxi, ad loca non accommodata sunt, quādo uel aliquem habuerint suscite natura principatum, & malum ex ipsis damnum est subsequiturum, quam morbus, qui iudicatur, exposcit: uel nullam habeant effluxionem, exempli gratia, ubi humores insistant

Secur, due sunt ac cōmode uacuaciones, uidelicet —

Altera per { Vomitu, Aluum } Cū in eius caulte morbus existit

Altera per { Renes, Vesicam } Cū in gibbo morbus est.

Ventriculum. Si ibi fuerit { Bilis amara, Pituita } Per uomitum.

Intestina. Si ibi fuerit { Amara bilis, Pituita } Per alui deiectionem euacuatio est facienda. Verū atra bilis per inferiora semper est fuganda, si autem hæc contrario modo ducatur, non bonum.

Verū si motus ab alias principales partes uel ad pulmones fieret, esset idem non bonus.

AVICENNA QVARTA PRIMI.

¶ Qui habet humores descendentes, prohibetur ei uomitus, ut est, qui leuitatem intestinorum patitur.

Tempora morb. in euacuatione medico semper obseruanda, ex Gal. lib. de his quos purg. con. primo, secundo, quarto Aphorismorum, & lib. quarto de Methodo medendi.

In morbis acutis, ubi materia turget, statim ab initio, nulla expectata concoctione purgare conuenit. Verū cū eueniat —

Rarius, ut materia turgeat, & cum uehementi motu ab uno membro ad aliud humores confluant. Quare in acutis morbis raro ab initio medicamentis purgantibus erit utendum, nisi materia in motu, fluxu & agitatione posita sit.

Sapius, ut humores in aliqua corporis parte quiescant, ibiq; concoquantur toto morbi tempore. Proinde euacuandi non sunt, nisi prius concoquantur. Tunc enim facili euacuantur, mediane naturæ.

In morbis { Acutis, ab initio sunt purgandi, modo à concitatis pendeat humoribus, ut iam dictum. Diuturnis, expectanda semper concoctio est. }

Humores, si in principio fuerint { Tenuis, statim à principio euacuandi sunt. Crassi tenacesq; ut pituita & atra bilis, cōcoctio semper expectanda. }

Cum morbi { Inchoant, si quid mouendum uidetur, mouere oportet. Consequunt ac uigenti, quiescendum est. }

Tempora. Nam { Incipit, ad contrarium trahenda est. Quia si fluxio ualenter irruat, reuelli ad contraria studendum, uidelicet cū morbus in partibus consistit } Superioribus, per inferiora purgandum. Inferioribus, superior uenter euacuandus.

Cum fluxio { Consistit iam in laborante particula, euacuanda est, uel ab ipsa, quæ afficitur particula, uel à maxime uicina, cū in propinquiora translatio sit, & purganti medicamento tum attractus, tum accessus è uicino detur. }

In euacuatione medico diligenter obseruanda ueniunt, morbi —

Si eo tempore quo accessiones & iudiciales dies adueniunt, purgare uelis per { Superiora, & ad inferiora humores à natura ducantur, proculdubio purgantis medicamenti efficacia impeditur. Inferiora, & ad superiora humores à natura ducantur, naturæ operantis intentio impeditur } Ideo, quæ die crisis futura sit, rectè coniectari oportet. Nam quoties natura ipsa expedite euacuationem absoluit, nulla opus est medicina: quoties uerò ægrus agit, quod deest, medicos supplere oportet. Nam quæ indicationes relinquunt, recidiuam facere solent.

Cum morbi ipsius apparent, &c. Vide in seq. sign. □

Genus. Vide in seq. sign. *

□ Cum morbi ipsius apparent	Concoctiones	Indicij celeritatem salutis securitatem	Ostendunt. Nam cum post morbi concoctionem humor aliquis utrosque excrevitur, corpus à natura recte expurgatur, atque innatur.
	Cruditates	Malos abscessus Indicij diuturnitatem Dolores Morbi longitudinem Mortem	Ostendunt. Nam cum humor aliquis adhuc crudus, & sine concoctionis signis, excrevitur, exitiale est.
* In purgationibus dādis, morbi genus spectandū. Nisi fuerit—	Biliosum, ut	Tertianā Erysipelas	Medicamento purgante bilem,
	Pituitosum, ut	Quotidianā Oedema—	Medicamento purgante pituitam,
	Atrabile, ut	Quartana Cancer—	Medicamento atram bilem purgante,
	Aquosum, ut aqua intercus,		medicamento aquam purgante—

Euacuandum erit. Verum cum horum aliquod non solum fuerit acutum, sed etiam cum maxime febre. cauenda est purgationis exhibitio, praeterquam cum egrotantis natura nobis incognita fuerit. Nam alij difficulter purgari solent: alij modica portione ebibita, copiose soluantur.

GAL. I. APHORISMORVM.

In maximis doloribus, nullum magis inueni remedium, quam ad animi usque deliquium euacuationem, adhibita tamen distinctione, an mittere sanguinem, vel purgare medicamento oporteat.

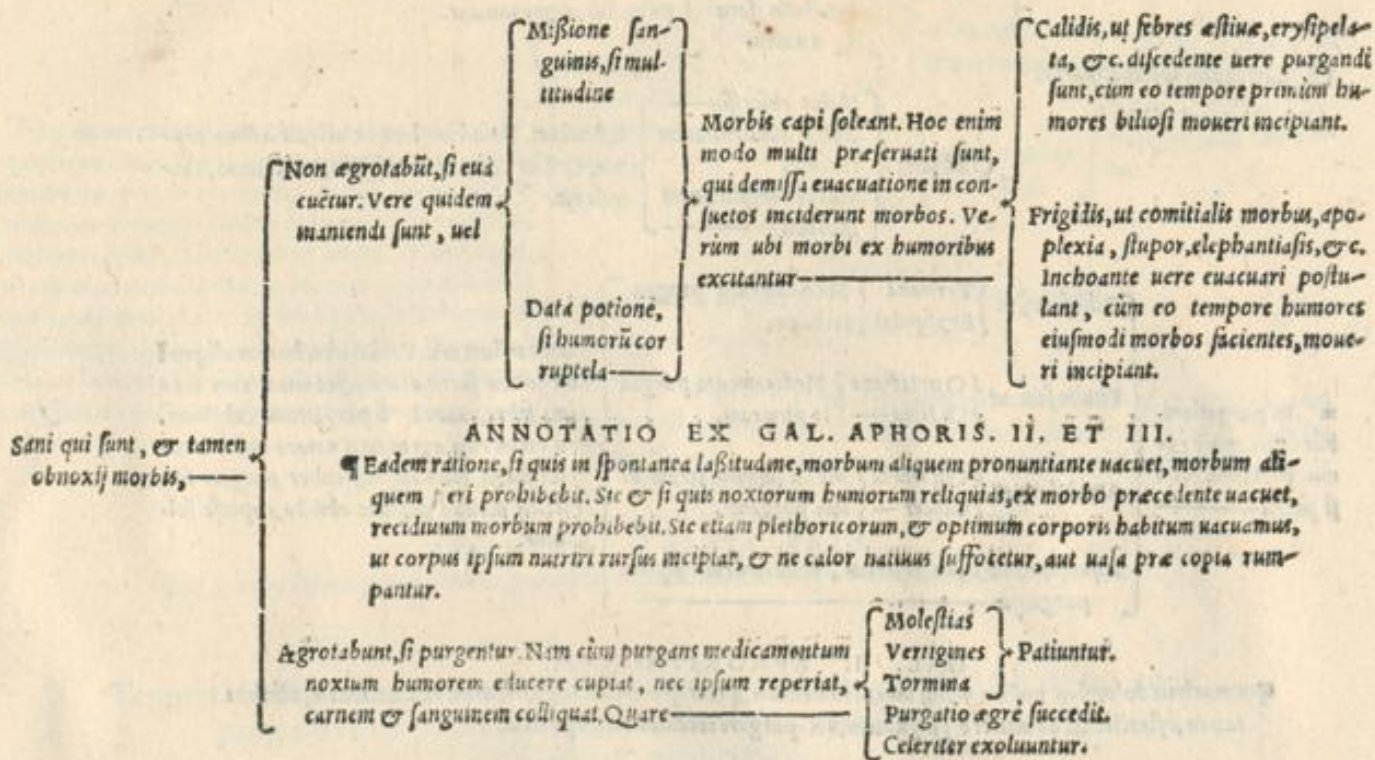
De euacuationibus fortibus, debilibus & mediocribus, ex Gal. pluribus in locis.

Euacuationum alie dicuntur	Fortes, quae iustam medicocritatem in quantitate seruant in morbis magis. Hauiusmodi sunt—	Vena sectio. Purgans medicamentum. Sanguinis fluxus per— Nares, Haemorrhoides. Menstrua. Vomitum spontaneum. Ventriculi fluxus.	Quippe si iam distat euacuationibus oportune & moderate quis usus fuerit, aut natura eas sponte fecerit tales, magnis morbis cito obviare poterit.
	Imbecilles, quae non sine longo temporis spatio operationem efficere possunt, ut sunt—	Multa frictio. Exercitium. Balnea. Spontaneae euacuationes, quae in sanis natura continue molitur. Particulares membrorum omnium expurgationes cum leuioribus medicamentis.	Haec namque, ut magnos morbos propellere non possunt, ita non semper ex improposito illarum usu periculum imminet, ut magni morbi excitentur. Dico autem, non semper: quia ex leuioribus euacuationibus magnos morbos excitari, & repentinam mortem subsequi, compertum est.
	Mediocres, quae utriusque extremi naturae sapiunt, ut sunt—	Sanguinis moderata extractio Alui subductio ex Vrinae prouocatio. Thermarum balnea, & quae his sunt similia.	Cucurbit. Hirudin. Ebibitis. Inferius infusis.

ANNOTATIO.

Porro si praedictas euacuationes, penes euacuatorum quantitatem distinguere uolueris, comperies sane, ut quae suscipie natura sunt fortes, modo fortes, interdum etiam imbecilles euadant. Contra uero, quae debiles aut mediocres sunt, fortiorum terminum nonnunquam attingant.

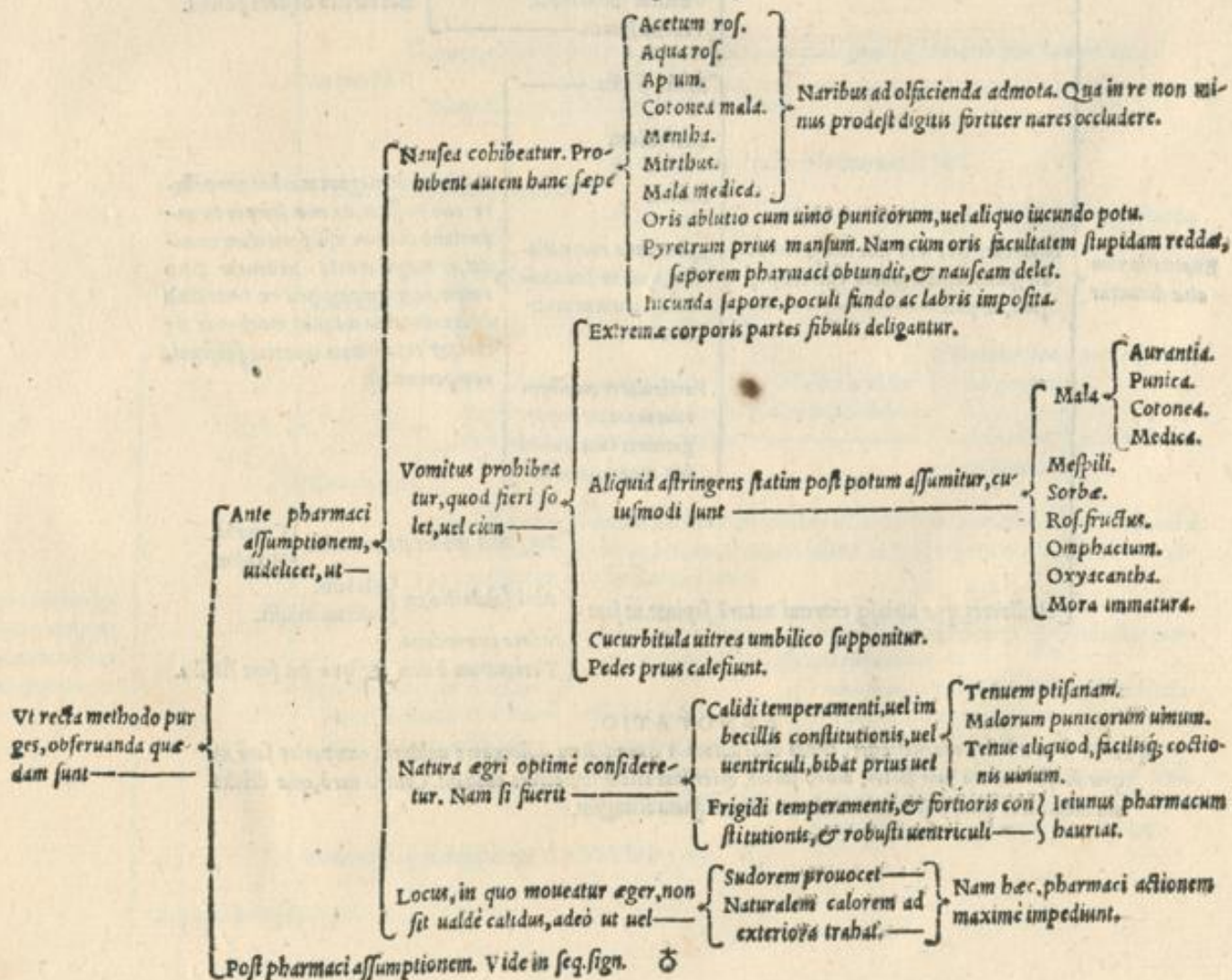
Quomodo & quando sanos purgare conueniat, ex Gal. lib. de his quos purg. con. secundo de Elementis, tertio & sexto Aphorismorum.

GAL. AD GLAUCONEM, ET LIB. DE HIS quos purg. con.

Non modo ueris tempore, sed etiam autumno purgare conuenit, ubi quis in melancholicos morbos, ac in eos qui hyeme affligunt, incidere paratus est.

Quomodo tam ante, quam post medicamentum purgatorium sumptum, ægrotantes sint regendi, ex Hipp. de Victus ratione in morbis acutis, & Gal. lib. de his quos purg. con. & Auicenna quarta primi.

Statim hordei pulicula sorbeat eger. Nam oportet, ut medicamentum purgans in ventriculi fundo descendat: in descensu autem cum gula & quicquid ventriculi meatum excipit, non solum medicamenti qualitate, sed etiam substantia inter deglutendum appulsa inficiatur, magno opere laeditur. Quare utile est, hordei cremorem deinceps statim sorbere, cum etiam abstergere, & inferius trahere possit id, quod transeundo se meatibus implicuit, & temperare atque immutare medicamenti qualitatem. Verum in elementioribus pharmacis eiusmodi pulicula non indigemus.

Facta purgatione, cibandi gratia, plisane minus, contra plerosque medicos, ministretur. Nam corporum, quae expurgata sunt, natura expurgatione agitata, labefacta, alimoniam tolerare nequit, neque probe conficere, nisi omnino pauca fuerint. Purgatis igitur tantum cremoris prima die exhibendum, quantum possit domare, deinde particulatim sensimque augere oportet.

Post pharmaci assumptionem: uidelicet, ut

Perferretur, an assumptum pharmacum fuerit facultatis — Fortis. Nam tunc parum post ipsum dormire utile est, scilicet antequam operetur. Imbecillis. Tum minime dormiendum est, ne natura concoquatur medicamentum.

Cum pharmacum operari incipit, nullo pacto se moueat, neque exerceat se eger, sed omnino quiescat, ut ipsum natura amplectatur, agatque in ipsum. Nam nisi in ipsum agat, id in materiam non aget.

Non comedat, neque bibatur, priusquam pharmacum suum perficiat officium. Porro si eger ventriculus in diem sustinere nequit, modicum panis, modico uino macerati, statim a pharmaco exhibendum est, uidelicet antequam operari incipiat.

Ammoneatur — Pharmaci nidor post operationem, in uentriculo remanens (quo officii potest) polenta hordeacea epota. Dolor, qui quandoque in hepate remanet, aquae calidae potu. Ipsa enim optimum lauamentum praestat.

Non dormiat post pharmaci solutionem, nisi fluxum sistere uelimus. Nam somno — Calor innatus corroboratur, quae sit, ut pharmaci uis a natura dissoluatur. Humores quiescunt. Expulsiva facultas remoratur.

De signis, perfectam purgationem indicantibus, & causis sitis aliquorum euacuationes, ex Hipp. Gal. & Auicenna.

Perfectae purgationis indicium est, cum

Humor, qui uel per uomitum, uel aluum euacuandus est, ad alium permutatur humorem, dummodo ad intestinorum abrasionem, uel ad atram ac foetidam bilem non uertatur. Id enim praesumum est.

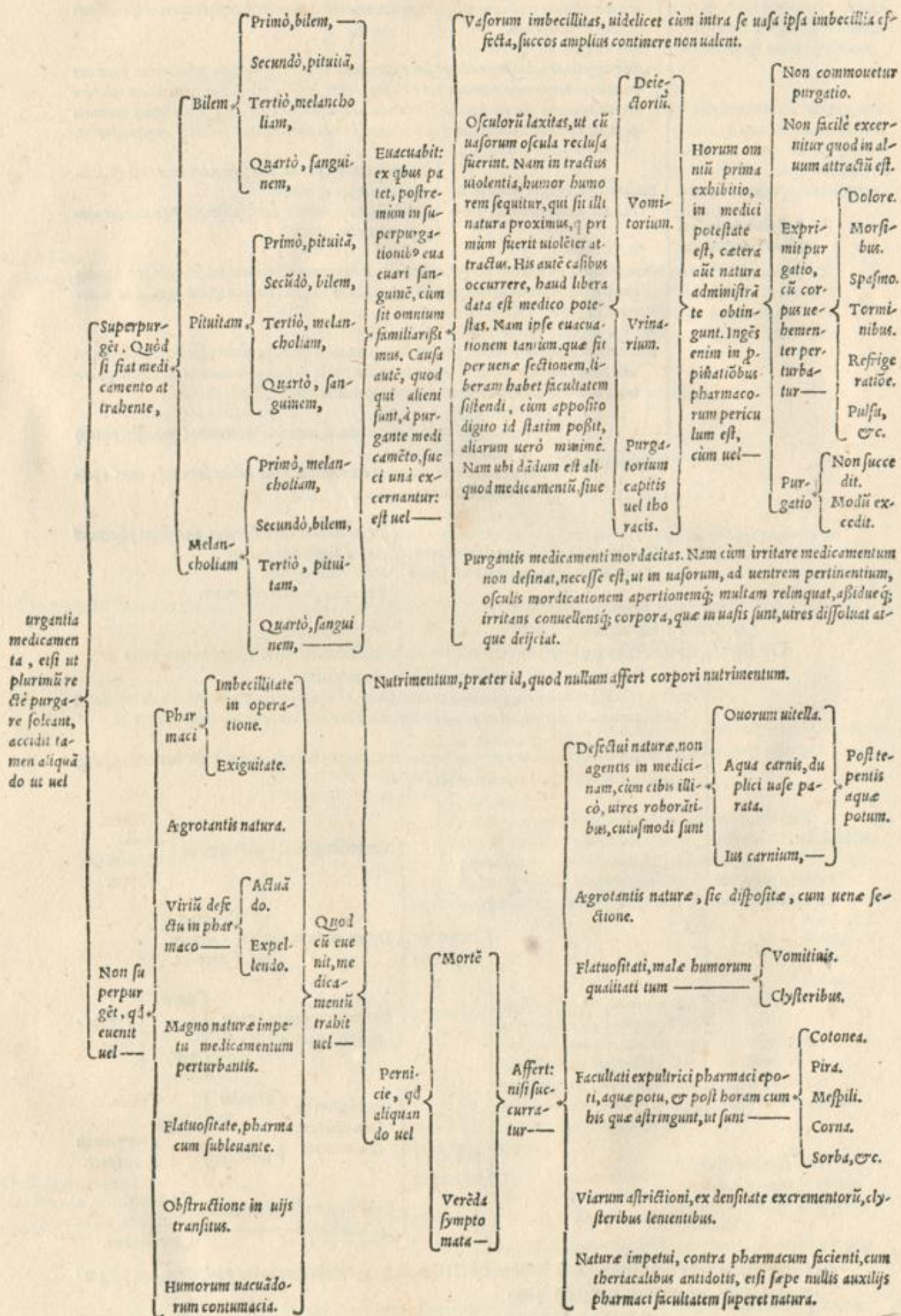
Somnus post medicamenti operationem inualuerit. Nam corpus exoneratum malis humoribus, suisque spiritibus inani, somno se refocillat ac reficit.

<p>Statim, & uel propter</p> <p>Postea, & uel propter</p>	<p>Ventriculi ipsius dispositionem, uel</p>	<p>Calidam. Siccam. Calidam & siccant.</p>
	<p>Datum medicamentum</p>	<p>Acutum. Calidum. Mordax.</p>
	<p>Humoris euacuari naturam, uidelicet quando bilis</p>	<p>Amara Salsa</p> <p>Percipitur.</p>
	<p>Ventriculum ipsum: uidelicet, cum extiterit</p>	<p>Frigidus Humidus</p> <p>Aut</p> <p>Initio. Purgationis tempore.</p>
	<p>Exhibitum medicamentum, omni penitus uacans</p>	<p>Acutitate. Caliditate. Mordacitate.</p>

Quo fit, ut sitis perfectae iam purgationis sit indicium. Ob id Hipp. dixit. Qui medicamentorum potionibus, cum purgantur, haud sitiunt, non quiescant priusquam sitiant.

Y

De ordine, quo humores in superpurgationibus purgentur, quæ nam in purgationibus sit medici potestas: & cur non purgantur aliqui, qui purgans assumpserunt medicamentum, ex Hipp. de Natura humana, Gal. 3. de Simp. med. fac. 2. de Alimentis, & lib. de Venæ sectione aduersus Erasistratum, & Mesue in Regulis uniuersalibus.

Si autem medicamentum fuerit ex his quæ soluant

- Comprimendo, lubricantibus occurrendum est.
- Diffoluendo, & deleterie qualitatis, expellendum est ex corpore uel
 - Vomitu, quando scilicet symptomata fuerint circa præcordia & uentriculi ostium.
 - Clysteribus, quando circa uentrem res urget.
 - Antidotis, quando alia non conserunt.
- Familiariter attrahendo, cum astringentibus occurrendum est, ut ipsum comprimant, ac deinde clysteribus attrahentibus. Quod si non proderit, uenæ sectione instandum, primo ex basilica, ac deinde ex saphena.

GAL. LIB. III. DE SIMP. MED. FAC.

¶ Prorsum medicamentum expurgans, uel cum uno saltem humorum, qui in corpore sunt nostro, similitudinem quandam obtinet, non autem perpetuò permista est illi uis quædam uenenosa: quamobrem nec perpetuò licet non purget, iniuria afficiet, uerum concoctionem accipiet, talemq; producet humorem, qualem trahere natum erat. Hæc Galenus, etsi Auicenna aliter senserit quarta primi, cap. 4.

Quibus rebus superpurgationes cohibeantur, ex Auicennâ quarta primi, & alijs.

Superpurgantium medicamentorum excessus corrigitur per—	Deligationem partium corporis exteriorum, uidelicet cum—	<ul style="list-style-type: none"> Brachia ab alis, ad manus Crura ab inguibus, ad pedes 	<ul style="list-style-type: none"> Vsque deligantur, uel solute aqua calida fomentur.
	Theriacæ propinationem. Ipsa enim maxime impedit pharmaci cuiuscunque operationem, nisi sit adulterata.		
	Sudoris euacuationem	<ul style="list-style-type: none"> Balneo Laconico 	Capite exterius relicto.
	Medicamentorum astringentium propinationem, ut est	<ul style="list-style-type: none"> Terra Lemnia. Rhus. Mirthus. Ros. semen. Flaua myrobalana. Galla omphacitis, &c. 	Quod si hæc non sufficiant, exhibenda sunt soporifera, ut Phlonium, &c.
	Cucurbitulas ignis uapore, tum inter scapulas, tum hypochondrijs appositæ absque cutis incisione.		
	Stipticorum odoramentorum roborationem uentriculi, ac partium adiacentium, ut per inunctiones uel fomentationes astring. facult. pollentes.		
	Nutritionem	<ul style="list-style-type: none"> Cibi Potus 	Astringentis.
	Clysteria stipticantia.		
	Aërem temperatissimum. Nam		<ul style="list-style-type: none"> Calidus, uires resoluit. Frigidus, comprimit, & aluum soluit.

Finis Practicæ.

¶ Χειρουργία, tertia & ultima Practicæ pars, dicta est ea, quæ manibus medetur. Hanc nobis omittere placuit, tum quod nullum hodie de Chirurgia Græcorum scriptum (quod sciam, extet) præter Aeginetæ librum sextum, tum quod à nostræ ætatis scriptoribus à Medicinâ sit diuisa. Verum qui hanc partem desiderat, Ioan. Tagantij de Chirurgica institutione libros perlegat, quibus magna cum laude hanc partem tractauit. Hos fortasse, alias, cum plus temporis nacti erimus, in Tabulas redigemus.